Kahden kulttuurin perheiden huoltajien kokemuksia osallisuudestaan varhaiskasvatuksessa

Rosa-Maria Sottinen-Martinez, Pia Åkerblom

2021 Laurea

LAUREA

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kahden kulttuurin perheiden huoltajien kokemuksia osallisuudestaan varhaiskasvatuksessa

Rosa-Maria Sottinen-Martinez
Pia Åkerblom
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Helmikuu 2021

Laurea-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)

Tiivistelmä

Rosa-Maria Sottinen-Martinez, Pia Åkerblom

Kahden kulttuurin perheiden huoltajien kokemuksia osallisuudestaan varhaiskasvatuksessa

Vuosi 2021 Sivumäärä 55

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kahden kulttuurin perheiden heikommin varhaiskasvatusyksikön kieltä puhuvan huoltajan kokemuksia osallisuudestaan lapsensa varhaiskasvatuksesta. Tarkoituksena oli kerätä tietoa, jota voivat käyttää sekä kahden kulttuurin perheiden järjestö Familia ry varhaiskasvatuksen ammattilaisten kouluttamiseen että varhaiskasvatuksen ammattilaiset omaan kehittymiseensä huoltajien osallisuuden vahvistajina.

Teoreettinen viitekehys muodostui kahden kulttuurin perheen määrittelystä sekä huoltajien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa lähestyttiin vuorovaikutuksen, kulttuurierojen ja kielen vaikutuksen kautta.

Tutkimus toteutettiin varhaiskasvatusyksiköihin sekä sosiaaliseen mediaan jaettuna verkkokyselynä marras-joulukuussa 2020. Kysely koostui avoimista ja suljetuista kysymyksistä, joihin saatiin 37 vastausta. Kyselyn tuloksia analysoitiin sekä määrällisin että laadullisin keinoin, ja avointen kysymysten analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysiä.

Tutkimuksessa selvisi, että vastaajat olivat osallisuuteen varhaiskasvatuksessa yleisesti tyytyväisiä. Kielellä oli vaikutusta osallisuuteen ja monesti vieraskielisen huoltajan osallisuus oli riippuvainen toisen huoltajan toimimisesta tulkkina. Huoltajien osallisuuden koettiin helposti rajoittuvan lapsen varhaiskasvatuskeskusteluihin. Huoltajat toivoivat mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen toisten huoltajien kanssa sekä yhteisen kielen löytymistä varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Kulttuurieroilla ei nähty olevan merkittävää vaikutusta osallisuuteen. Tuloksista laadittiin Familia ry:lle konkreettinen huonetaulu, jossa tuotiin esiin huoltajien kokemuksia osallisuudesta ja toiveita sen parantamiseen.

Asiasanat: kahden kulttuurin perhe, varhaiskasvatus, huoltajan osallisuus, kielierot, kulttuurierot

Laurea University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

Rosa-Maria Sottinen-Martinez, Pia Åkerblom

Abstract

The experiences of guardians of two-culture families of their own involvement in early childhood education

Year 2021 Pages 55

The aim of this Bachelor´s thesis was to research experiences of guardians of two-culture families of their own involvement in their child´s early childhood education (ECEC) when the language in the daycare is not the guardian´s mother tongue. The purpose was to collect information which Familia ry, an organization for two-culture families, could use as training material when training early childhood educators. ECEC professionals could also use this material when they need to develop their own skills in strengthening guardians´ involvement in ECEC.

The theoretical framework of this thesis consists of the definition of two-culture families and the guardians´ involvement in ECEC. The concept of guardian´s involvement was approached by explaining the terms interaction, cultural differences, and the affect of the language differences.

The research was carried out in November-December 2020 as an online based questionnaire which was sent directly to selected daycares and spread through social media. The questionnaire consisted of open and close-ended questions and 37 responses were received. Results were analyzed by using both quantitative and qualitative methods as the open-ended questions were analyzed using content analysis.

The study showed that the respondents were in general satisfied with their involvement in early childhood education. Language skills were seen to have an effect on involvement. It was often experienced that the involvement of the foreign-language guardian was subject to using the linguistically stronger guardian as an interpreter. The respondents felt that the involvement was restricted only to the child´s personal ECEC discussion. Guardians wished for more possibilities to connect with other guardians as well as finding a common language with the ECEC professionals. Cultural differences did not have a significant affect on guardians´ involvement. A poster was created to be used by Familia ry that showed the results regarding the guardians´ experiences in their involvement and ways to improve them.

Keywords: two-culture family, guardian involvement, early childhood education, language differences, cultural difference

Sisällys

1 Johdanto ... 7
2 Kahden kulttuurin perhe ... 8
3 Osallisuuden määrittelyä ... 10
3.1 Vuorovaikutus osana osallisuutta ... 11
3.2 Huoltajan osallisuus varhaiskasvatuksessa ... 12
3.2.1 Monikulttuurisen perheen osallisuus ... 13
3.2.2 Kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen varhaiskasvatuksessa ... 13
3.2.3 Kielen vaikutus huoltajan osallisuuteen ... 14
4 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tehtävät ... 15
4.1 Aikaisemmat tutkimukset ... 15
4.2 Familia ry ... 16
5 Kyselytutkimus ... 17
5.1 Kyselylomakkeen laatiminen ... 17
5.2 Kohdejoukko ... 19
5.3 Kyselyn toteutus ... 19
5.4 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi ... 20
5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus ... 21
6 Opinnäytetyön tulokset ... 23
6.1 Tiedon saanti ... 25
6.2 Vaikuttaminen ... 26
6.3 Kohdatuksi tuleminen ... 29
6.4 Kulttuurierojen vaikutus osallisuuteen ... 30
6.5 Päätulokset ... 32
7 Johtopäätökset ... 32
7.1 Kielen yhteys osallisuuteen ... 32
7.2 Kulttuurierojen vaikutuksia osallisuuteen ... 34
7.3 Jatkotutkimus ... 34
8 Huonetaulu ... 35
9 Pohdinta ... 36
Lähteet ... 40
Kuviot ... 44
Liitteet ... 45

1 Johdanto

Opinnäytetyössämme selvitimme, miten kaksikulttuuristen perheiden heikommin suomea tai varhaiskasvatusyksikön kieltä puhuva huoltaja kokee oman osallisuutensa toteutumisen lapsensa varhaiskasvatuksessa. Selvitimme mitkä tekijät vaikuttavat huoltajan osallisuuteen huoltajien oman kokemuksen mukaan. Lisäksi selvitimme vaikuttaako huoltajien kulttuurinen tausta tai puutteellinen kieli lapsen arjesta annettuun tietoon. Opinnäytetyömme teimme Familia ry:lle, jonka tarkoituksena on tukea kahden kulttuurin perheiden jokaisen osapuolen tasavertaista kohtelua Suomessa (Familia 2020).

Kahden kulttuurin perheiksi määritellään perheet, joissa molemmat vanhemmat ovat syntyneet eri maissa. Heidän kulttuuritaustansa ovat monesti erilaiset ja he puhuvat usein eri kieliä äidinkielinään. (Monimuotoiset perheet 2020.) Monikulttuuristen perheiden osallisuudesta ja yhteistyöstä päiväkodin kanssa on tehty viime vuosina opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkimuksia, mutta vähemmän kahden kulttuurin perheistä. Tarve huoltajien omien osallisuuden kokemusten tutkimiselle on noussut muista tutkimuksista, sillä kielen ja maahanmuuttajuuden vaikutusta osallisuuteen varhaiskasvatuksessa on lähinnä tutkittu lasten osallisuuden näkökulmasta tai varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksiin perustuen (Karhunen 2018; Arttijeff 2015). Vanhempien omasta kokemuksesta kasvatuskumppanuuden toteutumisesta monikulttuurisessa päiväkodissa löysimme Jääskeläisen (2013) tekemän YAMK opinnäytetyön. Tämän lisäksi löysimme Lastikan ja Lipposen (2016) tutkimuksen monikulttuuristen vanhempien osallisuudesta. Nämä olivat niitä harvoja tutkimuksia, joissa monikulttuurisuutta ja vanhemman osallisuutta käsiteltiin vanhemman omista kokemuksista käsin. Varhaiskasvatuslaki (2018, §20) velvoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön mahdollistamaan huoltajien osallisuuden tasavertaisesti kaikkien huoltajien osalta.

Loppuvuodesta 2020 ilmestyi myös Monimuotoiset perheet verkoston laatima opas kasvattajille monimuotoisten perheiden kohtaamisesta ja huomioimisesta. Tässä oppaassa on lyhyesti kuvattu eri perhemuotoja, myös kahden kulttuurin perheitä. (Monimuotoiset perheet verkosto 2020.) Jutellessamme opinnäytetyömme aiheesta kollegoille ja opiskelutovereille on myös heidän puheissaan käynyt ilmi, että he eivät ole välttämättä edes tiedostaneet tämän teeman olemassaoloa. Oppaan ilmestyminen ja tutkimuksen puute kertovat selkeästi aiheen ajankohtaisuudesta ja tutkimuksen tarpeellisuudesta.

Molemmat opinnäytetyön tekijät ovat työskennelleet pidemmän aikaa varhaiskasvatuksen alalla, ja molemmille on tullut niin työn kuin yksityiselämänkin kautta tutuksi yhteistyö eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja omaavien huoltajien kanssa. Kokemuksemme mukaan heikosti tai ei ollenkaan suomea puhuvalle huoltajalle annetaan tietoisesti tai tiedostamatta

vähemmän tietoa lapsen varhaiskasvatusarjesta kuin suomea sujuvasti puhuvalle huoltajalle. Kahden kulttuurin perheissä, joissa toinen huoltaja on suomalaissyntyinen, toinen huoltajista puhuu ja ymmärtää suomea erinomaisesti, mutta toinen puoliso ei välttämättä osaa suomea lainkaan. Tämä voi aiheuttaa huoltajien välille eriarvoisen aseman ja toinen huoltaja voi saada paremmat mahdollisuudet osallisuuteen kuin toinen. Näin tilanne voi vaikuttaa jopa varhaiskasvatuksen yleiseen laatuun. Haluamme omalla opinnäytetyöllämme selvittää, tapahtuuko näin varhaiskasvatuksessa.

Tietoa keräsimme kyselylomakkeella, jota levitettiin kahden kulttuurin perheille sosiaalisen median ja varhaiskasvatusyksiköiden kautta. Kysely oli auki kolmen viikon ajan marras-joulukuun vaihteessa 2020 ja saimme siihen 37 vastausta, joista 30 oli vastaajaprofiililtaan sopivia. Kysely toteutettiin osin suljettuina kysymyksinä, mutta koska kyseessä oli kokemusten kerääminen, oli kyselyssä myös paljon avoimia kysymyksiä (ks. Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2018, 193-201). Kyselylomake oli menetelmällinen valintamme sekä nykyisen maailmantilanteen, että aikataulullisten syiden perusteella. Kyselylomakkeen vastaukset analysoimme sisällönanalyysiä hyväksi käyttäen.

Tutkimuskysymyksiimme “Miten kahden kulttuurin perheen huoltaja kokee oman osallisuutensa lapsensa varhaiskasvatuksessa toteutuvan, mikäli hän ei osaa päiväkodin kieltä?” ja “Miten nämä huoltajat kokevat kulttuurierojen vaikuttavan osallisuuteensa?” saimme monipuolisia vastauksia huoltajien kokemuksista ja toiveista varhaiskasvatuksen henkilökunnan toiminnasta. Vastauksissa selkeimmin esille nousseet aiheet liittyivät toiveisiin henkilökunnan aktiivisuudesta yhteisen kommunikointikielen löytymiselle, huoltajien vaikuttamismahdollisuuksiin varhaiskasvatuskeskusteluissa sekä varhaiskasvatukseen osalliseksi pääsemiseen toisen huoltajan kautta tai hänen toimiessa tulkin roolissa. Kulttuurierojen ei koettu vaikuttavan erityisesti osallisuuteen, vaikka eroja nähtiin muuten esiintyvän.

2 Kahden kulttuurin perhe

Kahden kulttuurin perhe määritellään perheeksi, jossa vanhemmat tai pariskunnan molemmat jäsenet ovat lähtöisin eri maista, ja heillä on usein eri äidinkieli toisiinsa nähden (Monimuotoiset perheet 2020). Kahden kulttuurin parit muodostuvat usein toisen tullessa opiskelemaan tai töihin uuteen maahan sekä lomamatkojen yhteydessä. Tapaaminen voi olla myös kolmannessa maassa, jossa molemmat osapuolet ovat vierailulla. Suuri syy ulkomaalaisen muuttoon Suomeen liittyy perheeseen (Lainiala & Säävälä 2012, 32-33; Roos, 129.)

Kahden kulttuurin perheiksi lasketaan sekä pariskunnat että lapsiperheet. Kaiken kaikkiaan kahden kulttuurin perheitä, joissa parisuhteen toinen osapuoli on suomalaissyntyinen, on Suomessa noin 80 000, ja näistä lapsiperheitä on yli 37 000. Hyvin monen lapsen perheessä toinen vanhemmista puhuu lapselle jotain toista kieltä kotimaisten kielten lisäksi. (Monimuotoiset perheet verkosto 2020, 23.) Tämä voi osaltaan vaikuttaa siihen, että kahden kulttuurin perheiden lapsista tulee usein kaksikulttuurisia ja kaksikielisiä. Kaksikielisyyttä ei kuitenkaan ole mahdollista tilastoida, sillä väestörekisteriin voi merkitä yhden äidinkielen. (Toimintasuunnitelma 2020.)

Perhe voi käyttää kielenään jompaakumpaa vanhempien kielistä tai perheessä voi olla jopa kolme kieltä, molempien vanhempien kieli ja yhteinen kommunikointikieli (Anglé 2014, 115). Haasteita suhteeseen voi tuoda se, että Suomeen muuttanut puoliso ei puhu englantia, jolloin varsin usein käy niin, että suomalainen puoliso joutuu toimimaan jatkuvasti tulkkina omalle kumppanilleen. Tämä aiheuttaa riippuvuutta puolisosta. (Anglé 2014, 102-103.) Tämä voi kuormittaa myös suomalaista puolisoa, sillä Anglén (2014, 106) mukaan suomalainen puoliso kokee itsensä riittämättömäksi hoitaessaan kahden ihmisen asioita.

Suomessa asuvissa kahden kulttuurin perheissä ollaan tyytyväisiä parisuhteeseen. Kahden kulttuurin liitoissa elävät ovat keskimäärin tyytyväisempiä parisuhteeseensa kuin täysin suomalaisessa avioliitossa elävät. Tyytyväisyyden kannalta tärkeitä asioita eivät ole arkiset asiat, vaan ennemmin yhteiseen sanalliseen ja sanattomaan viestintään liittyvät asiat. (Lainiala & Säävälä 2012, 66-67, 68.) Lasten saamisen tärkeys kaksikulttuurisen liiton onnistumiselle korostui suomalaisnaisilla, jotka näissä liitoissa elävät. Suomalaismiehet taas päinvastoin eläessään kahden kulttuurin liitossa eivät koe lapsia edellytyksenä liiton onnistumiselle. (Lainiala & Säävälä 2012, 79.)

Vaikka kahden kulttuurin parit ovat tyytyväisiä parisuhteeseensa, on heillä enemmän riitoja kuin täysin suomalaissyntyisillä pareilla. Riidan aiheet ovat pitkälti samoja kahden kulttuurin perheillä kuin yhden kulttuurin perheilläkin. (Lainiala & Säävälä 2012, 75.) Riitojen aiheissa on kuitenkin myös eroja, kun ne yhdistyvät kulttuuritaustojen eroihin sekä kielellisiin kommunikaatiohaasteisiin. Perheissä jännitteitä voivat helposti aiheuttaa vanhempien omat kulttuuriset perhetavat. Nämä usein vaikuttavat odotuksiin ja oletuksiin perheen perhesuhteista ja toimintatavoista. (Pöllänen 2008, 153.) Ristiriitoja puolisoiden välille voivat aiheuttaa usein pienten arkisten asioiden lisäksi isommat kokonaisuudet, kuten kieli, puolisoiden väliset kommunikointiongelmat sekä ympäristön aiheuttamat paineet (Anglé 2014, 101). Puolisoiden välillä tulisi olla tasa-arvo, joka on edellytys joustavalle arjelle (Pöllänen 2008, 162). Uuteen kulttuuriin ja perhetilanteeseen totuttelu voi vaikuttaa perheen dynamiikkaan ja esimerkiksi joissain maissa vallalla olevien nais- ja mieskäsitysten murtuminen yllättäen voi aiheuttaa jopa masennusta toisessa puolisossa. Nämä tilanteet voivat olla yksi syy ristiriitoihin puolisoiden välillä. (Anglé 2014, 98.)

Kahden kulttuurin parit eroavat todennäköisemmin kuin samasta kulttuurista olevat parit. Tähän vaikuttavat muun muassa näkemyserot lasten kasvatuksessa. Eron jälkeen lapset usein jäävät äidille. (Roos 2009, 133, 136.) Myös Lainiala ja Säävälä (2012, 71-72) sanovat kahden kulttuurin liitoissa elävillä olevan useammin eroajatuksia kuin täysin suomalaissyntyisillä pareilla. Kahden kulttuurin liitoissa erityisesti naiset ovat pohtineet eroja. Eropohdintojen syyt ovat usein samansuuntaisia kuin muissakin liitoissa. Lähinnä negatiiviset asiat kuten arvoerot ja negatiivisina nähdyt kulttuurierot ovat olleet taustatekijöinä isommille ongelmille vuorovaikutuksessa, mitkä ovat puolestaan vaikuttaneet eroajatuksiin. (Lainiala & Säävälä 2012, 71-72, 75.) Tämä voi vaikuttaa myös huoltajien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa, mikäli lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Eron myötä lapsen päivästä ei välttämättä enää keskustella yhdessä, ja kaikki tieto on tultava suoraan varhaiskasvatuksesta molemmille huoltajille erikseen. Eroa on tarpeen pohtia tarkkaan, sillä ulkomaalaistaustainen huoltaja saattaa muuttaa takaisin kotimaahansa eron jälkeen. Näin lapsi voi menettää toisen vanhempansa tai joutua ainakin kauas hänestä. (Roos 2009, 136.) Eroja voitaisiin mahdollisesti ennaltaehkäistä, mikäli tuki vanhemmuudessa on kunnossa. Tällöin perhettä ei jätetä yksin eikä toinen vanhemmista välttämättä rasitu joutuessaan jatkuvasti olemaan toisen tulkkina.

Kahden kulttuurin perheen kohtaamisessa on hyvä muistaa monia asioita ja erityisesti se, että jokainen tulee kohdata yksilönä (Monimuotoiset perheet 2020). Kahden kulttuurin perheiden vanhemmat voivat kokea tarvitsevansa tukea myös lapsen kaksikielisyyden tukemiseen ja huomioimiseen (Monimuotoiset perheet verkosto 2020, 24-25). Tässä tulee huomioida siis kieli ja kulttuuritausta, mutta ei arvottaa ketään näiden takia. Lapsen molemmille huoltajille tulisi antaa yhtä paljon tietoa ja mahdollisuuksia osallisuuteen.

3 Osallisuuden määrittelyä

Osallisuus ja sen monimuotoisuus vaativat tarkempaa ja syvällisempää ymmärrystä, jotta siihen liittyviä tekijöitä, vaikuttimia ja esiintymismuotoja voidaan hahmottaa. Koska osallisuus on henkilökohtainen kokemus, ei valmiiksi räätälöityjä menetelmiä osallisuuden varmistamiseksi ole mahdollista kehittää. Tämä tarkoittaa puolestaan sitä, että yhteiskunnan päättäjien sekä palvelualoilla työskentelevien henkilöiden rooli osallisuuden rakentajina ja mahdollistajina korostuu entisestään. Terveyden ja hyvinvointilaitoksen laatima työpaperi “Mitä osallisuus on- osallisuuden viitekehystä rakentamassa” havainnollistaa selkeästi edellä mainitun ilmiön laajuuden. (Isola ym. 2017.)

Osallisuus liitetään usein yhteisöllisyyteen eikä turhaan, sillä nämä kaksi käsitettä ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. “Osallisuus on yhteisöllisesti tuotettu, mutta yksilöllisesti koettu ilmiö”, sanoo Anneli Pohjola teoksessa Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä (2017,

22). Varhaiskasvatusyksikön ympäristö ja siihen liittyvät ihmiset voidaan myös nähdä yhteisönä, jossa osallisuus on vahvasti läsnä. Tämä on toki subjektiivista sillä kaikki eivät välttämättä koe osallisuutta samalla tavalla, muistuttaa Pohjola (2017, 22). On kuitenkin tärkeää ymmärtää, mitä osallisuudella tarkoitetaan ja mikä sen merkitys on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.

Osallisuutta on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin toimintoihin ja tapahtumiin niin yhteiskunnallisella kuin yksilötasolla. Osallisuuden kokemus ja tunne siitä ovat vahvassa yhteydessä todelliseen osallisuuteen. Yhteisyys, jaettu vastuu, onnistunut vuorovaikutus sekä yhdessä tekeminen ovat tärkeitä osa-alueita osallisuuden kokemuksen syntymisessä. Yksi tapa ehkäistä syrjäytymistä ja poistaa eriarvoisuutta on osallisuuden vahvistaminen sekä sitä tukevien tekijöiden tunnistaminen. Näitä tekijöitä ovat muun muassa kielitaito ja sen vahvistaminen, aito kiinnostus ja kunnioitus toista ihmistä kohtaan, positiivinen asenne ja osallistaminen. (Isola ym. 2017, 5, 8-9, 11-12.)

3.1 Vuorovaikutus osana osallisuutta

Onnistuneen vuorovaikutuksen keskeisiä piirteitä ovat muun muassa molemminpuolinen kunnioitus, arvostus sekä tasapuolisuus. Tilanteeseen vaikuttavat myös fyysiset tekijät kuten eleet, ilmeet ja äänenpaino sekä kohtaamisen tuottama lisäarvo. Lisäarvolla tarkoitetaan yhteisymmärrystä sovituista päätöksistä, joihin kaikilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa. (Mönkkönen, Leinonen, Arajärvi, Hovatta, Tusa & Salokangas 2019, 3.1.) Onnistunut vuorovaikutus ei synny itsestään, eikä sen lopullista muotoa voi tietää etukäteen. On kuitenkin hyvä tiedostaa, miten omaan rooliin vuorovaikutuksen yhtenä osapuolena voi vaikuttaa, ja miten omia vuorovaikutustaitoja pystyy kehittämään. Kaarina Mönkkönen tuo esille teoksessaan Vuorovaikutus asiakastyössä -asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla (2018, 2.2) ajatuksen siitä, että yksi onnistuneen vuorovaikutustilanteen ulottuvuus on yhdessä koettu tietämättömyys sekä yhteisesti koetut oivallukset. Tämä vaatii tosin Mönkkösen (2018, 2.2) mukaan herkkyyttä ja taitoa erilaisuuden kohtaamiseen sekä kunnioittavaa lähestymistapaa.

Vuorovaikutukseen liittyy vahvasti dialogisuus, jonka kautta kuunteleminen ja puhuminen saavat syvemmän ulottuvuuden. Keskeistä dialogisuudessa on vuorovaikutuksen vastavuoroisuus sekä luottamuksen rakentuminen. Luottamuksen syntyminen vaatii aikaa ja molemminpuolista halua ymmärtää toista sekä avoimuutta uusille ajattelutavoille. Tärkeää on, että molemmat osapuolet kokevat voivansa vaikuttaa vuorovaikutustilanteeseen ja sen kehittymiseen. (Mönkkönen 2018, 5.1.) Lastikka ja Lipponenkin (2016, 81) ovat todenneet, että dialogit eivät aina ole helppoja, mutta tärkeitä yhteisymmärrykseen pääsemiseksi.

Lapset oppivat vuorovaikutusta aikuisilta tarkkailemalla heidän tapaansa olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Sitä miten toisten viesteihin suhtaudutaan ja millä

tavoilla omia tunteita käsitellään vuorovaikutuksessa, opetellaan havainnoimalla aikuisten vuorovaikutusta sekä toisten aikuisten että lasten kanssa. Vuorovaikutuksessa olisikin hyvä kiinnittää huomiota tasa-arvoisuuteen ja vastavuoroisuuteen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön olisi hyvä pohtia, kuinka vuorovaikutus toteutuu eri kulttuurista ja kielitaustasta tulleiden huoltajien kanssa ja kuinka varmistetaan tasa-arvoisuus ja ymmärrys näissä vuorovaikutustilanteissa. (Ahonen 2017, 80-81.) Lasten hyvinvointiin on vahvasti liitoksissa huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välinen vuorovaikutus, joten olisikin tärkeää kohdella lapsen molempia huoltajia tasa-arvoisesti.

3.2 Huoltajan osallisuus varhaiskasvatuksessa

Vuonna 2018 voimaan astunut varhaiskasvatuslaki ja sen pohjalta laadittu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat kaikkia varhaiskasvatusalalla toimivia henkilöitä varmistamaan, että huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34). Lisäämällä työntekijöiden ymmärrystä huoltajien osallisuuden kokemukseen liittyvistä tekijöistä, voidaan myös varhaiskasvatuksen laatua parantaa.

Laadun arvioiminen on noussut viimeisten vuosien aikana erittäin tärkeäksi tavoitteeksi varhaiskasvatuksen saralla. Tätä varten Karvi, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, on laatinut asiakirjan Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset (Vlasov ym. 2018), joka sisältää suosituksia ja indikaattoreita laadun arvioimiseen. Nämä luovat pohjan sille, millaista varhaiskasvatuksen toiminnan tulisi olla täyttääkseen laatuvaatimukset. Indikaattoreita ovat esimerkiksi huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välinen yhteistyö, jossa korostuu arvostus ja tasavertaisuus sekä yhdessä suunnitellut toimintamuodot (Vlasov ym. 2018, 75).

Huoltajien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatusarkeen sekä saamaansa tietoon lapseen liittyvissä asioissa on ensiarvoisen tärkeä osa-alue osallisuuden toteutumisessa. Varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan vanhempien ja huoltajien oikeutta osallistua sekä varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin että lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja suunnitteluun. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 10.) Varhaiskasvatusalan ammattilaisten tulee siis mahdollistaa ja varmistaa jokaisen huoltajan osallisuus lapsensa varhaiskasvatukseen tasavertaisesti.

Huoltajan osallisuuden vahvistamisessa on tärkeää, että ilmapiiri on avoin ja positiivinen. Kun kokemus varhaiskasvatuksesta on positiivinen, kunnioittava ja erilaisuutta arvostava, on huoltajan helpompi tuoda omia mietteitään esiin. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011, 55.) Huoltajan kokiessa olevansa tervetullut

varhaiskasvatusyksikköön luottamus ja yhteys hänen ja henkilöstön välillä paranee. Huoltaja saattaa uskaltaa paremmin tuoda asioitaan esiin ja kokea näin enemmän osallisuutta. (Venninen ym. 2011, 57.)

3.2.1 Monikulttuurisen perheen osallisuus

Siinä missä yhteiskunta, perhesuhteet, asenteet ja arvot ovat jatkuvassa muutoksessa on myös asioita, jotka eivät koskaan muutu. Niistä yksi on perheiden hyvinvoinnin tärkeys. Varhaiskasvatuksen puolella huoltajien hyvinvointi heijastuu ja näkyy suoraan lapsissa. Perheiden hyvinvointi ja haasteet koostuvat monesti useasta osatekijästä, mutta lopputulos näkyy helposti varhaiskasvatuksen arjessa. (Mykkänen & Böök 2018, 82.) Monessa tapauksessa taustalla voi olla yksinkertaisesti kielelliset haasteet tai kulttuuriset eroavaisuudet, jotka vaikeuttavat jokapäiväistä arkea. Näistä tekijöistä huolimatta kaikilla vanhemmilla ja huoltajilla on oikeus saada perusteellista tietoa lapsensa varhaiskasvatuksesta sekä siitä, miten he voivat omalta osaltaan siihen vaikuttaa. Tämä tieto tulisi saada kielellisistä haasteista huolimatta kokonaisuudessaan niin, että kaikki huoltajat ovat täysin ymmärtäneet sen sisällön ja merkityksen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 16.)

Perheiden monimuotoistuminen tulee jatkumaan ja näkymään myös varhaiskasvatuksessa. Monikulttuurisia perheitä on varhaiskasvatuksessa jo nyt paljon, ja määrä tulee lisääntymään. Kieli voi olla monessa varhaiskasvatusyksikössä haaste ja kommunikaatiovaikeudet vaativat uusia taitoja, sillä tulkkia ei välttämättä saa kuin palavereihin. (Ahonen 2017, 101-102.)

Suomalainen varhaiskasvatus voi tuntua eri kulttuurisen taustan omaavalle huoltajalle erittäin oudolta ja vieraalta. Ei riitä, että varmistetaan yhteisen kielen löytyminen, myös kulttuuriset eroavaisuudet tulee käydä läpi ja selittää huoltajalle. Yhtä lailla huoltajan arvot ja perinteet tulisi selvittää ja yhdessä sopia, miten varhaiskasvatuksen puolella näitä näkemyksiä voidaan mahdollistaa. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi olla tietoinen stereotypioiden vaikutuksesta vuorovaikutukseen, sekä pohtia kriittisesti, miten perheiden aito tasa-arvo ja yhdenvertaisuus varmistetaan työntekijöiden puolelta. (Ahonen 2017, 101.) Varhaiskasvatukseen osallistuminen voi myös antaa mahdollisuuden maahanmuuttajille saada uusia kontakteja, ja ihmissuhteiden luominen muihin huoltajiin voi olla helpompaa ja luontevampaa. Perheille luodaan varhaiskasvatuksesta myös turvallinen ja luonteva paikka luoda uusia kontakteja. (Karoly & Gonzalez 2011, 85.)

3.2.2 Kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 21) mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee omalla toiminnallaan rakentaa hyväksyvä ja monimuotoisuutta kunnioittava toimintakulttuuri, jossa huomioidaan sekä perheiden kielelliset ja kulttuuriset taustat että huoltajien kasvatustyön tukeminen. Edellä mainittujen lisäksi varhaiskasvatuksen

henkilöstön tulee noudattaa yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä säädettyä kohtaa, jossa kielletään syrjintä muun muassa kielen, alkuperän, kansalaisuuden ja vakaumuksen perusteella (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, §8).

Kulttuurieroilla on vaikutusta tapaamme olla vuorovaikutuksessa sekä vuorovaikutustaitoihimme. Ulkomaalaiset saattavat kokea suomalaisten vuorovaikutuksen vähäeleisenä ja suomalaiset välinpitämättöminä kuuntelijoina. (Ahonen 2017, 83-84.) Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin ja sen myötä vuorovaikutukseen huoltajien kanssa vaikuttaa omalta osaltaan yksittäisten työntekijöiden alitajuiset ja joskus tiedostamattomat tekijät. Näiden tekijöiden tunnistaminen auttaa muokkaamaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja ilmapiiriä, jotta se vahvistaa osallisuutta, tasavertaisuutta sekä kunnioitusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 28.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstöltä kulttuurinen moninaisuus edellyttää aktiivisuutta ja halua tutustua muiden kulttuurien taustoihin. Mikäli henkilöstö on aidosti kiinnostunut perheiden kulttuuritaustoista, heidän ymmärryksensä vahvistuu ja se luo pohjaa arvostaville keskusteluille huoltajien kanssa. Näin voidaan luoda monimuotoisuutta arvostavaa toimintakulttuuria. Yhteisillä keskusteluilla ja pohdinnoilla voidaan luoda varhaiskasvatukseen käytäntöjä, joissa yhdistyvät suomalaiset kulttuuriperinteet ja monikulttuuriset perinteet unohtamatta monikielisyyttä. (Ahonen 2017, 102-103.)

3.2.3 Kielen vaikutus huoltajan osallisuuteen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 21) muistutetaan, että pohja hyvälle huoltajien ja henkilökunnan väliselle yhteistyölle muodostuu moninaisia perheitä kunnioittavasta arvomaailmasta sekä avoimesta suhtautumisesta erilaisille kielellisille ja kulttuurisille taustoille. Kieli on vahvassa osassa määrittämässä toimintaa. Kulttuuristen tapojen ja perinteiden syntyminen sekä stereotypioiden olemassaolo ovat vahvasti yhteydessä kieleen. (Ahonen 2017, 103.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 50) mainitaan myös tulkin käytön mahdollisuus. Käytännössä tulkkia käytetään ainoastaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa tai vastaavassa, etukäteen sovitussa huoltajien ja henkilökunnan välisessä tapaamisessa (Ahonen 2017, 102). Päivittäiset, lapsen päivään liittyvät keskustelut ja yleinen tiedottaminen jäävät näin ollen yksittäisten työntekijöiden taitojen, kiinnostuksen ja asenteiden varaan. Usein ajatellaan, että pääasia on, että tärkeimmät asiat saadaan edes jollain tasolla viestitettyä heikommin varhaiskasvatusyksikön kieltä puhuvalle huoltajalle. Tosiasia kuitenkin on, että jos annettu tieto on selkeästi suppeampaa kuin varhaiskasvatusyksikön kieltä sujuvasti puhuvalle huoltajalle olisi annettu, ei osallisuuden määritelmä täyty.

Kielen ei pitäisi antaa vaikuttaa huoltajan osallisuuteen, vaan molemmille huoltajille tulisi mahdollistaa osallistuminen esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluihin. Mikäli henkilöstöä vieraan kielen käyttäminen jännittää, tulisi työnantajan tarjota koulutusta tähän. Lapsi voi aistia ristiriidat ja epävarmuudet vuorovaikutuksessa huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä, ja näin ollen tilanteessa läsnä oleva epävarmuus voi vaikuttaa myös lapsen hyvinvointiin. Molempien huoltajien kuuleminen ja huomioiminen on tärkeää myös lapsen kokonaisvaltaisen tukemisen kannalta. Huoltajia tulisi tasapuolisesti rohkaista ilmaisemaan toiveitaan ja tarpeitaan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. (Monimuotoiset perheet verkosto 2020, 25.)

4 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tehtävät

Opinnäytetyömme tavoite oli kerätä tietoa kahden kulttuurin perheiden heikommin varhaiskasvatusyksikön kieltä osaavan huoltajan kokemuksista omasta osallisuudestaan, vaikka varhaiskasvatusyksikön kieli olisi eri kuin oma kieli. Tarkoituksenamme oli saada tietoa, jota Familia ry voisi käyttää esimerkiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten kouluttamiseen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä Familia ry:n omaan kehittymiseen huoltajien osallisuuden vahvistajina. Laadimme konkreettisen huonetaulun, jossa tuotiin esille kyseisten huoltajien toiveet ja näkemykset kohtaamisista. Halusimme opinnäytetyössämme tuoda paremmin esille huoltajien näkökulmat ja toiveet, jotta tuotos olisi selkeästi hyödynnettävissä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksissa.

Tutkimuksessamme tutkimuskysymyksinä ovat:

- Miten kahden kulttuurin perheen huoltaja kokee oman osallisuutensa lapsensa varhaiskasvatuksessa toteutuvan, mikäli hän ei osaa päiväkodin kieltä?
- Miten nämä huoltajat kokevat kulttuurierojen vaikuttavan osallisuuteensa?

4.1 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisemmissa tutkimuksissa, opinnäytetöissä ja pro graduissa (Karhunen 2018; Jääskeläinen 2013; Arttijeff 2015) huomioidaan monikulttuuriset perheet, joilla ei esimerkiksi ole yhtään suomen kielen osaamista tai kytköstä suomalaiseen kulttuuriin. Tutkimuksissa lähestytään asiaa usein varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta ja tutkitaan henkilökunnan asenteita ja arvoja (Karhunen 2018; Arttijeff 2015).

Karhunen (2018) on omassa pro gradu työssään tutkinut monikulttuuristen vanhempien osallisuutta varhaiskasvatushenkilöstön näkökulmasta haastattelemalla lastentarhanopettajia

ja saanut tuloksiksi, että kaikkia yritetään kohdella samoin, mutta yhteisen kielen puuttuminen voi olla haaste varhaiskasvatuksen täysipainoiseen osallisuuteen pääsemisessä varsinkin lapsen päivähoidon aloitustaipaleella. Jääskeläinen (2013) taas on tutkinut omassa ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään kyselylomakkeen avulla sitä, kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu monikulttuurisessa päiväkodissa vanhempien näkökulmasta. Huoltajat olivat olleet yleisesti ottaen tyytyväisiä kasvatuskumppanuuteen eikä monikulttuurinen päiväkoti toimipaikkana vaikuttanut merkittävästi kokemukseen. Henkilökunnan tuli kuitenkin olla luotettavaa ja avointa. (Jääskeläinen 2013, 45-46.) Lastikka ja Lipponen (2016) ovat tutkineet maahanmuuttajavanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa haastattelemalla heitä ottaen huomioon myös mahdolliset kahden kulttuurin perheet, minkä tulokset osallisuudesta olivat pääsääntöisesti positiivisia.

Vaikka monikulttuuristen perheiden osallisuudesta varhaiskasvatuksessa onkin tehty jonkin verran opinnäytetöitä sekä pro gradu tutkimuksia, ei kahden kulttuurin perheiden osallisuudesta varhaiskasvatuksessa löydy erikseen tutkimusta. Usein monikulttuuristen vanhempien osallisuutta on tutkittu pääasiassa varhaiskasvattajien näkökulmasta, ei niinkään heidän omastaan. Karhunenkin (2018, 55) sanoo omassa pro gradussaan monikulttuuristen vanhempien oman osallisuutensa kokemisen olevan lisätutkimuksen tarpeessa.

4.2 Familia ry

Familia ry on vuonna 1988 perustettu Suomen johtava ja ainut kahden kulttuurin perheiden asioita ajava järjestö (Toimintasuunnitelma 2020). Se tukee kaksikulttuuristen perheiden hyvinvointia tarjoamalla vapaaehtois- ja vertaistoimintaa, tietoa ja neuvontaa. Familia ry:n tavoitteena on edistää kahden kulttuurin perheiden osapuolten huomioimista yhteiskunnassa, sekä kehittää lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmää tukemaan kaksikulttuurisia ja monikielisiä perheitä. Jäsentensä ja kohderyhmänsä kokemusten tietäminen, ja kuuleminen erilaisista arkipäivän tilanteista antaa Familia ry:lle tärkeää tietoa siitä, mihin suuntaan toimintaa voidaan vielä kehittää. Se antaa myös tietoa siitä, kuinka kahden kulttuurin perheet toivovat tulevansa kohdatuiksi. Tätä tietoa voi hyödyntää eri alojen ammattilaisten koulutuksissa. (Toimintasuunnitelma 2020; Kinnunen 2021.)

Opinnäytetyömme aihe syntyi yhteistyössä Familia ry:n edustajan kanssa keskustellessa. Keskustelimme alussa aiheesta ja sen rajauksesta. Itsellemme kielen vaikutukset osallisuuteen olivat suurin mielenkiinnon kohde, sillä emme olleet tästä löytäneet yhtään tutkimustietoa. Familia lisäsi tähän vielä oman kiinnostuksensa kulttuurin vaikutuksesta osallisuuteen, jolloin päätimme yhdistää nämä aiheet. Kohderyhmän valinta tuli yhteistyössä, meidän halutessa tutkia huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa ja Familia ry:n tuodessa esiin omaa kahden kulttuurin perheen kohderyhmäänsä. Familia toivoi myös jotain konkreettista tuotosta, jota voisi työssä hyödyntää, jolloin syntyi ajatus huoneentaulusta. Opinnäytetyömme tarjosi

Familia ry:lle tietoa siitä, kuinka ammattilaisia voisi paremmin kouluttaa kohtaamaan kahden kulttuurin perheiden molemmat huoltajat tasavertaisina ja saada heidät tuntemaan olonsa yhtä osallisiksi varhaiskasvatuksessa. Toki kokemukset voivat olla samoja myös muissa palveluissa, jolloin opinnäytetyömme antia voi mahdollisesti sovellettuna hyödyntää niissäkin.

5 Kyselytutkimus

Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä etsitään vastauksia työelämän kysymyksiin tai ongelmiin tekemällä kokeita, mittauksia, kyselyjä tai haastatteluja. Kyse voi olla esimerkiksi jonkin asian kartoittamisesta, tutkimisesta, kehittämisideoista työelämän käytäntöjen parantamiseksi tai uuden toimintamallin kehittämisestä. (Vilkka 2015, 94.)

Kyselytutkimuksen haasteina voi nähdä avointen kysymysten tarpeen kokemusten selvittämisessä. Kyselytutkimuksessa tutkijat eivät ole läsnä kyselyn täyttötilanteessa, jolloin heidän asenteensa tai ennakko-oletuksensa eivät pääse muokkaamaan vastaajan vastausta. Toisaalta tutkija ei myöskään pääse tarkentamaan vastauksia. Kyselyn kysymykset tulee muotoilla niin, etteivät ne ole monella eri tavalla tulkittavissa, tämä parantaa kyselyn luotettavuutta. (Vilkka 2015, 106-108.)

5.1 Kyselylomakkeen laatiminen

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme kyselylomakkeen, koska koronaepidemian vuoksi lähikontakteja tuli välttää. Tämän pystyi täyttämään juuri silloin kuin itselle sopi, mikä voi olla pienten lasten vanhemmille tärkeää. Kyselylomaketta saimme myös paremmin levitettyä useampaan paikkaan. Lomakkeella kysyimme kokemustietoa, joten avoimia kysymyksiä siinä oli useita. Emme halunneet asettaa ennakko-oletuksia vastauksille, jonka takia kysymykset aseteltiin neutraalilla tavalla. Avoimiin kysymyksiin on vaikeampi saada vastauksia, joten kyselyn houkuttelevuuteen panostettiin. (ks. Hirsjärvi ym. 2018, 193-201.)

Kyselylomake (liite 3) laadittiin sekä suomeksi että englanniksi samalle kyselypohjalle. Lomakkeen jaoimme kolmeen osaan, jotta se olisi selkeämpi eikä tuntuisi liian pitkältä vastaajista. Halusimme erotella taustatiedot itse aiheesta, ja vastauksia eroteltuna molempiin tutkimuskysymyksiimme, jonka vuoksi jaoimme kyselylomakkeen taustatietoihin ja kahteen tutkimusaiheita käsittelevään osaan. Käytimme haarautumistoimintoa kysymysten järjestelyssä, jotta saimme tarkentavia vastauksia ja vastaajalle oli selkeämpää, mihin kysymyksiin juuri hänen odotettiin vastaavan. Haarautumisten ansiosta vastaajalle tuli esiin vain sellaisia kysymyksiä, joihin häneltä toivottiin vastausta.

Lomakkeen ensimmäisessä osiossa oli yleistä tietoa kyselystä sekä tutkimuksesta kertova saatekirje (liite 1) yhdessä taustatietokysymysten kanssa. Taustatietoja kysyttiin viidellä

kysymyksellä. Toisessa osiossa keskityttiin huoltajan osallisuuteen varhaiskasvatuksessa kysymällä osallisuuteen liittyvistä teemoista, kuten vuorovaikutuksesta ja vaikuttamisesta. Näitä kysymyksiä oli vastaajalla riippuen vastauksista 13 tai 14. Yhteensä kysymyksiä tässä osiossa oli 15, joista osa oli tarkoitettu tarkentaviksi kysymyksiksi ja näihin pääsi vastaamaan, mikäli vastasi tietyllä tavalla edeltävään kysymykseen. Viimeinen osio käsitteli kulttuurierojen vaikutusta huoltajan osallisuuteen. Tässä osiossa oli viisi kysymystä, joista vastausten perusteella pääsi vastaamaan kahdesta viiteen kysymykseen. Yhteensä kyselylomakkeella oli 25 kysymystä.

Kyselylomakkeen ensimmäisen osion alussa oli teksti, joka oli ollut jo varhaiskasvatuksen henkilöstön perheille lähettämissä sähköposteissa ja toiminut meillä saatekirjeenä. Tässä kerrottiin vapaaehtoisuudesta, tietojen käsittelystä ja säilytyksestä sekä anonymiteetistä. Tekstissä kerrattiin vielä määritelmät kahden kulttuurin perheelle sekä osallisuudelle. Osallisuuden määritelmä pysyi mukana kyselylomakkeen jokaisella sivulla, jotta vastaajan oli helppo siihen tarvittaessa palata. Seuraavaksi kysyttiin taustatiedot vastaajasta varmistuaksemme vastaajan olevan kohderyhmäämme. Kysyimme lapsen päiväkodin kieltä sekä vastaajan äidinkieltä. Kysyimme myös, puhuuko toinen huoltaja päiväkodin kieltä. Näin saimme taustatietoja, joiden perusteella pystyimme varmistumaan vastaajien soveltuvuudesta tutkimukseen. Kysyimme myös, onko varhaiskasvatusyksikkö kunnallinen vai yksityinen. Taustatiedot olivat helppoja kysymyksiä ja niihin oli helppo vastata, minkä takia ne sijoitettiin kyselyn alkuun (ks. Hirsjärvi ym. 2018, 203).

Toinen osio luotiin vastaamaan pääasiassa ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme. Tässä osiossa kysyttiin vanhemmilta heidän kokemuksistaan osallisuudestaan. Kysyimme huoltajien saamasta tiedosta, heidän kokemuksiaan varhaiskasvatuskeskusteluista, oman mielipiteen kuulluksi saamisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta lapsen toisen huoltajan kanssa. Nämä olivat oleellisia kysymyksiä, kun käsitellään huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa, sillä osallisuus rakentuu vaikuttamiselle oman lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen (ks. Varhaiskasvatuslaki 2018, §3).

Viimeinen osio käsitteli kulttuurista näkökulmaa. Emme niinkään kysyneet mitä eroja varhaiskasvatuksen ja perheen kulttuurien välillä on, vaan näkyvätkö erot ja annetaanko niiden vaikuttaa huoltajan osallisuuteen. Tässä kohdassa kysyimme vuorovaikutuksesta sekä yleisesti osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Koska kysyimme vain yleisesti osallisuudesta varhaiskasvatuksessa, emmekä tässä kohtaa enää erotelleet osallisuutta useaksi eri kysymykseksi, oli erittäin tärkeää osion alussa kerrata osallisuuden määritelmä tässä tutkimuksessa.

5.2 Kohdejoukko

Koska yhteistyökumppanimme on Familia ry, kahden kulttuurin perheille ja pareille suunnattu järjestö, oli loogista, että tavoittelimme kohderyhmää heidän kauttaan. Familia ry pyrkii suuntaamaan omaa toimintaansa entistä enemmän kahden kulttuurin perheiden tarpeita vastaavaksi ja näin ollen kohderyhmäksikin valikoitui juuri kahden kulttuurin perheet (Toimintasuunnitelma 2020).

Kohdejoukkona oli kahden kulttuurin perheet, joissa on varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Näistä pois rajautuivat vielä ne perheet, joissa kumpikaan huoltajista ei puhu äidinkielenään tai äidinkielen tasoisesti lapsen varhaiskasvatuksessa käytettyä kieltä. Kohdejoukon valinnassa oli haasteita kohdejoukon ollessa melko marginaalinen. Monimuotoiset perheet verkoston (2020) mukaan Suomessa on noin 37 000 kahden kulttuurin lapsiperhettä. Lapsiperheeksi katsotaan kuitenkin perheet, joissa on alle 18-vuotiaita, ei vain varhaiskasvatusikäisiä. Näin ollen tarkkaa tietoa varhaiskasvatusikäisten lasten perheiden määrästä ei ole. Tilastokeskuksen (2020) mukaan myös lapsiperheiden määrä on Suomessa vähentynyt.

Kahden kulttuurin perheeksi voidaan lukea myös ne perheet, joissa kahdesta eri maasta tulleet ovat asettuneet asumaan Suomeen (Toimintasuunnitelma 2020). Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä huomioimme kyseiset perheet sillä ehdolla, että jompikumpi huoltajista kuitenkin puhui äidinkielenään tai äidinkielen tasoisesti lapsen varhaiskasvatuksessa käytettyä kieltä. Suomessa on monia erikielisiä varhaiskasvatusyksiköitä, joten tämäkin oli hyvä ottaa huomioon.

5.3 Kyselyn toteutus

Verkkopohjainen kyselylomake osoitettiin kahden kulttuurin perheille, joissa on varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Kohderyhmää tavoitimme Familia ry:n jäsenistöstä sekä heidän verkkosivujensa ja Facebook-sivujensa kautta, sillä Familia ry on maamme johtava kahden kulttuurin perheiden asioita ajava järjestö (ks. Familia 2020; Toimintasuunnitelma 2020).

Hankimme myös tutkimusluvat voidaksemme jakaa kysely suoraan varhaiskasvatusyksiköihin. Ensin laitoimme kyselyä sähköpostitse kolmen kunnan alueellisille varhaiskasvatuspäälliköille siitä, löytyykö heidän alueensa varhaiskasvatusyksiköistä mahdollisesti kohderyhmäämme sopivia perheitä. Aluepäälliköistä vain kuusi vastasi meille selvittävänsä asiaa ja loput (14) eivät palanneet aiheen tiimoilta takaisin. Lopulta saimme viisi yksikköä mukaan, joissa oli yhteensä seitsemän päiväkotia, sillä toisen kunnan sisällä yksikkö voi jakautua useaan eri päiväkotiin. Haimme tutkimuslupia siis kahdelta kunnalta viidestä varhaiskasvatusyksiköistä lokakuun 2020 lopussa. Tutkimusluvat saimme marraskuun 2020 alussa. Tutkimuslupiin kirjasimme kuinka keräämme, käytämme, säilytämme ja hävitämme kyselyn kautta saamiamme henkilötietoja. Emme maininneet kuntia tai varhaiskasvatusyksiköitä nimeltä

eettisen tietosuojan takaamiseksi. Näistä yksiköistä henkilöstö lähetti kyselylinkin ja saatekirjeen sähköpostilla yksiköidensä kahden kulttuurin perheille. Tämän lisäksi jaoimme kyselyä vielä erääseen Facebook-ryhmään, joka oli suunnattu maahanmuuttajille Suomessa.

Kyselylomake oli auki kolme viikkoa marras-joulukuun vaihteessa 2020. Kyselylomaketta markkinoitiin heti sen auettua sekä vastausajan ollessa puolivälissä. Näin tavoitimme kohderyhmää enemmän. Kyselyyn saatiin yhteensä 37 vastausta.

5.4 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan yleensä ihmistä ja ihmisen elämää. Keskiössä laadullisessa tutkimuksessa ovat eri asioiden merkitykset ja tutkimus on yleensä aineistokeskeistä. Määrällinen ja laadullinen tutkimus ei kuitenkaan ole välttämättä toisiaan poissulkevia ja niitä voikin käyttää vaikka rinnakkain. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuksemme oli laadullinen, sillä tutkimme kokemuksia. Käytimme kuitenkin hyväksemme myös määrällisen tutkimuksen elementtejä, kuten tilastollisesti analysoitavia kysymyksiä.

Laadullisen tutkimuksen vastauksia analysoidaan usein sisällönanalyysiä hyödyntämällä. Sisällönanalyysi aloitetaan tarkistamalla kerätty aineisto. Tämän jälkeen varmistetaan, että kaikki tarvittava tieto löytyy, sitä on riittävästi ja mahdolliset puutteet tiedoissa on huomioitu. Koska kyseessä on kyselylomake, voidaan analyysi tehdä hyvin pian tiedon keräämisen ja järjestämisen jälkeen. Analyysitavaksi valitaan sellainen tyyli, joka antaa parhaimman mahdollisen vastauksen tutkimuskysymykseen. (Hirsjärvi ym. 2018, 221-225.)

Sisällönanalyysin aloitimme keräämällä avointen kysymysten kaikki vastaukset yhteen tiedostoon. Tästä erottelimme taustakysymysten perusteella tutkimuksen ulkopuolelle jääneet vastaukset. Näin jäljelle jäivät ainoastaan validit vastaukset. Jokaisen kysymyksen vastaukset olivat omana osanaan tiedostolla, ja käsittelimme niitä kysymys kerrallaan. Ensin pelkistimme vastauksia ja jaottelimme niitä niin, että samasta vastauksesta saattoi muodostua useita pelkistyksiä. Tämä johtui muun muassa siitä, että vastauksissa oli luetteloitu tai kerrottu useasta eri asiasta. Pelkistyksen jälkeen jaottelimme vastauksia suoraan pääluokkiin, sillä niitä oli jo selvästi nähtävissä tässä vaiheessa useissa kysymyksissä. Alla (kuvio 1) on esimerkki tekemistämme luokitteluista osana sisällönanalyysiä. Pääluokista etsimme samankaltaisuuksia eri kysymysten välillä, joiden mukaan luvussa kuusi esiteltävät aihealueet muodostuivat. Nämä teemat olivat: tiedon saanti, vaikuttaminen, kohdatuksi tuleminen sekä kulttuurierojen vaikutus osallisuuteen, ja näiden perusteella lähdimme tuloksia käsittelemään.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistys	Pääluokka
Vasu keskusteluiden avulla toisen huoltajan kautta.	Hyödyntämällä toista huoltajaa	Toinen huoltaja toimii tulkkina
Husband acts as the interpreter	Puoliso toimii tulkkausapuna	
Isän vaikutusmahdollisuudet ovat hyvin rajalliset ilman suomen kieltä joten lähes kaikki informaatio kulkee minun kauttani	Yhteisen kielen puuttuminen rajoittaa vaikutusmahdollisuuksia	

Kuvio 1: Vastausten luokittelua

Koska käytössämme oli ainoastaan yksi tiedonkeruumenetelmä, pyrimme vahvistamaan tutkimuksen validiutta huomioimalla ne tekijät, jotka sitä vahvistavat. Se, että tutkijoita ja analysoijia oli kaksi, toi lisäarvoa analyysin tulosten tulkintaan. Huomioimme, että strukturoiduissa sekä avoimissa kysymyksissä oli hyviä ja huonoja puolia analyysia ajatellen. Avoimet kysymykset saattoivat olla liian rönsyileviä ja tulkinnanvaraisia, kun taas valmiit kysymykset saattoivat ohjata vastauksia liikaa tiettyyn suuntaan. Toisaalta voitiin myös nähdä, että avoimet kysymykset mahdollistivat selkeämpiä ja totuudenmukaisempia vastauksia, joita tällä tutkimuksella nimenomaan haettiin. Strukturoidut vastaukset puolestaan olivat helpompia analysoida ja käsitellä. (ks. Hirsjärvi ym. 2018, 201.)

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Sovimme Familia ry:n kanssa tekijänoikeusasioista. Huomioimme seuraavassa esitettävät asiat erityisen huolellisesti. Varmistimme, että kysely oli anonyymi ja tietosuojaa ei rikottu. (ks. Vilkka 2015, 47-48.) Kyselyyn vastattiin nimettömästi ja varhaiskasvatusyksiköstä kysyttiin vain kieltä ja onko varhaiskasvatusyksikkö kunnallinen vai yksityinen. Kysyimme kyselylomakkeen kysymyksistä kommentteja Familia ry:n edustajalta ennen kyselylomakkeen julkaisua. Olemme myös pyytäneet koko tutkimuksesta ja opinnäytetyöstä palautetta Familia ry:ltä.

Ihmiseen kohdistuvaan tutkimukseen liittyviä eettisiä periaatteita on monia. Yleisiin periaatteisiin kuuluu, ettei tutkittavien itsemääräämisoikeutta vahingoiteta eikä ihmisarvoa loukata. Tutkittavilla on oikeus yksityisyyteen. Tutkimukseen osallistumisesta ei myöskään saa aiheutua haittaa tutkittaville. (Tenk 2019, 7.) Näitä ohjeita pohdimme tutkimusta suorittaessamme. Kyselyymme vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui anonyymisti. Me emme olleet suoraan yhteydessä yhteenkään vastaajista, vaan he löysivät kyselyn joko sosiaalisen median kautta tai varhaiskasvatusyksiköiden lähettämän viestin kautta. Koska

kyselyyn vastattiin nimettömästi eikä ketään pystynyt vastauksista tunnistamaan suoraan, ei tutkimukseen osallistumisesta koitunut osallistujille haittaa.

Vapaaehtoisuus on myös yksi eettisyyden kriteeri ja osallistuminen tulee pystyä keskeyttää. Tutkittavalla on myös oikeus saada kaikki tarvittava tieto tutkimukseen osallistumisesta ja vastausten käsittelystä sekä tuotoksesta. (Tenk 2019, 8-9.) Kyselylomakkeen pystyi sulkemaan milloin halusi, jolloin vastaukset eivät tallentuneet. Toki enää lähettämisen jälkeen kyselystä emme olisi vastauksia voineet poistaa, sillä emme olisi voineet olla täysin varmoja, että poistamme oikeat vastaukset. Kaikki tutkimukseen ja aineiston käsittelyyn liittyvä tieto oli vastaajien saatavilla saatekirjeessä. Mikäli kyselyyn vastanneelle olisi tullut kysymyksiä tutkimukseen liittyen oli saatekirjeessä ja kaikissa viesteissä myös meidän yhteystietomme, jota kautta lisäkysymyksiä olisi voinut esittää.

Jotta pystyimme takaamaan anonymiteetin, josta puhuimme edellä ja josta kerroimme saatekirjeessä, emme maininneet raportissa kuntien tai varhaiskasvatusyksiköiden nimiä (ks. Tenk 2019, 12-13). Näin varmistimme, ettei vastauksista tunnista ketään. Koska kyselyä on jaettu sosiaalisen median kautta, ovat sitä voineet monet muutkin jakaa eteenpäin toisiin ryhmiin, joista emme välttämättä ole tietoisia. Näin ollen ei ollut varmaa, miten kukakin on kyselylomakkeelle päätynyt. Tämä mielestämme edisti anonymiteetin vahvistumista, mutta samalla korosti taustakysymysten merkitystä luotettavien vastausten koordinoinnissa.

Pyrimme osoittamaan tutkimuksessamme hyvää tieteellistä käytäntöä muun muassa olemalla tarkkoja ja huolellisia, varmistamalla lähteiden ja käytetyn kirjallisuuden vastaavan kriteerejä sekä huomioimalla muiden tutkimuksia ja muuta teoriatietoa oikeanlaisilla lähdeviitteillä. Tutkimusta varten haimme tarvittavat tutkimusluvat. Otimme huomioon omien asenteidemme mahdolliset vaikutukset tulosten tulkinnassa ja tiedostimme tietosuojan tärkeyden. (Tenk 2012.) Kyselylomakkeelle mietimme kysymyksiä tarkkaan ja teimme niistä mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman helposti tulkittavia. Kyselymme taustatietokysymyksistä jäi pois suora kysymys perheen kaksikulttuurisuudesta, mikä olisi ollut hyvä olla varmistaaksemme vielä tarkasti kahden kulttuurin perheen määritelmän täyttymisen vastaajissa.

Kyselymme tuloksia analysoidessamme totesimme yhdessä kysymyksessä (kysymys 16. Miten mielipidettäsi kysytään ja otetaan huomioon varhaiskasvatuksessa?) asettelun olevan meillä väärin ja kysyvämme samassa kysymyksessä kahta eri asiaa. Näin kysymyksiä ei saisi rakentaa. (ks. Hirsjärvi ym. 2018, 202.) Saimme kuitenkin eroteltua vastauksista molempiin kysymyksiin vastauksia. Analysointivaiheessa meidän tuli pyrkiä pitämään omat asenteemme ja ennakkoluulomme erillään analysoitavasta tekstistä. Näin varmistimme tutkimuksen tulosten raportoinnin objektiivisesti. Edellä mainittu parantaa tutkimuksen luotettavuutta. (ks. Hirsjärvi ym. 2018, 221-225.) Tämän toteutimme ensin hieman pohtimalla omia odotuksia ja

ennakkoluuloja aiheesta ja nämä tiedostamalla saimme paremmin pidettyä ne pois itse analysoinnista. Luimme myös vastauksia molemmat tahoillamme ja analysoimme lopuksi yhdessä, jotta saamme mahdollisimman neutraalilla tavalla nähtyä vastaukset.

Lähdemateriaalia ei täsmälleen tästä aiheesta löytynyt eikä suoraa tutkimustulosta, joten hyödynsimme aiheeseen läheisesti liittyviä tutkimuksia. Tutkimuksemme luotettavuutta lisäsi kahden tutkijan läsnäolo ja näin analysointi tapahtui kahden henkilön toimesta. Pyrimme myös kertomaan tutkimuksen vaiheista ja omasta toiminnastamme mahdollisimman tarkasti, jotta tutkimuksemme olisi toistettavissa. Tämäkin lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. (ks. Vilkka 2015, 198.) Tutkimuksen luotettavuutta olisimme voineet lisätä vielä enemmän käyttämällä useampaa tutkimusmenetelmää ja yhdistelemällä vielä enemmän laadullista ja määrällistä tutkimusta, esimerkiksi tekemällä tarkentavia haastatteluja kyselyn lisäksi. Tulosten kertomisessa käytimme myös suoria sitaatteja vastauksista, jotta lukija saa selkeämmän kuvan mistä ajatuksemme ja tulkintamme tietyille tuloksille ovat lähtöisin. Tutkijan tulee pystyä osoittamaan, miten tiettyihin ratkaisuihin ja johtopäätöksiin on päädytty, muistuttaa Vilkka (2015, 197).

Sosiaalisen median kautta oli mahdollista, että kyselyyn olisi tullut vastaamaan myös niin sanottuja huijareita, jotka olisivat voineet yrittää vahingoittaa tutkimusaineistoa esimerkiksi vääristämällä tutkimusaineistoa vastauksillaan. Tällaisia vastauksia meidän tuli yrittää nähdä vastausten läpi, mikäli niitä olisi tullut. Sosiaaliseen mediaan jakamamme kyselylinkkiä saattoivat monet jakaa vielä eteenpäin, sillä Familia ry:n sivut eivät olleet suljetut, vaan avoimet. Avoimuudessa ja jakamisessa voidaan nähdä hyvänä puolena mahdollisimman monen mahdollisuus löytää kysely, mutta samaan aikaan ongelmana voi olla, ettei leviämistä voi kontrolloida, jolloin saatetaan saada epävalideja vastauksia. Näin on saattanut meidänkin tutkimuksessamme käydä, sillä joitain vastauksia jouduimme hylkäämään.

6 Opinnäytetyön tulokset

Saimme kyselyyn yhteensä 37 vastausta. Osa vastauksista oli hieman haastavia tulkita, sillä kyselylomakkeen täyttövaiheessa emme olleet päässeet tarkentamaan vastauksia, ja tämän koimme haasteeksi tulosten tulkinnassa. Jouduimme myös sulkemaan osan (7) vastauksista kokonaan pois tutkimuksestamme kohdejoukkoon kuulumattomien vastaajaprofiilien takia. Näissä vastauksissa (6) kävi ilmi taustatietoja ja vastauksia tutkiessa, ettei kumpikaan huoltajista puhu äidinkielen tasoisesti lapsen varhaiskasvatuksessa käytettyä kieltä. Tarkoituksemme oli saada tietoa niistä perheistä, joissa toinen huoltaja puhuu ja ymmärtää äidinkielen tasoisesti lapsen varhaiskasvatuksen pääasiallista kieltä ja näiden perheiden vieraskielisen huoltajan osallisuudesta. Yksi vastaaja oli vastannut kyselyyn lapsen ollessa varhaiskasvatuksessa muualla kuin Suomessa. Koska tutkimuksemme kohdistui suomalaiseen

varhaiskasvatukseen, emme voineet tätä vastausta ottaa mukaan analysointivaiheeseen. Osa vastauksista (9) oli myös kirjoitettu vieraskielisen huoltajan puolesta perheen toisen huoltajan toimesta. Nämä tapaukset otimme mukaan analysointiin ja vastauksiin, sillä näiden vastusten avoimissa kohdissa käy selvästi ilmi, että perhe on kaksikulttuurinen, eikä perheen toinen huoltaja puhu varhaiskasvatuksen kieltä äidinkielenään. Näin ollen validien vastausten määrä kyselyssämme oli 30.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli vastaajista 26:en lapset ja yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä oli neljän vastaajan lapset. Vastaajissa oli 11 eri kielen edustajia. Tähän ei ole laskettu niiden vastaajien puolison kieltä, jotka olivat vastanneet puolisonsa puolesta, sillä kieli ei käy ilmi vastauksista. Kuviosta kaksi nähdään kymmenen vastaajan kertoneen puhuvansa ja ymmärtävänsä lapsensa varhaiskasvatuksen kieltä. Kolme vastaajaa kertoi ymmärtävänsä, mutta ei puhuvansa lapsensa varhaiskasvatuksen kieltä ja kahdeksan vastaajaa sanoi, ettei ymmärrä tai puhu varhaiskasvatuksen kieltä. Kuviossa ei ole mukana niiden perheiden kielen ymmärrystä tai puhumista, joissa oli vastattu vieraskielisen vanhemman puolesta, sillä taustatietoihin oli todennäköisesti vastattu omasta puolesta.

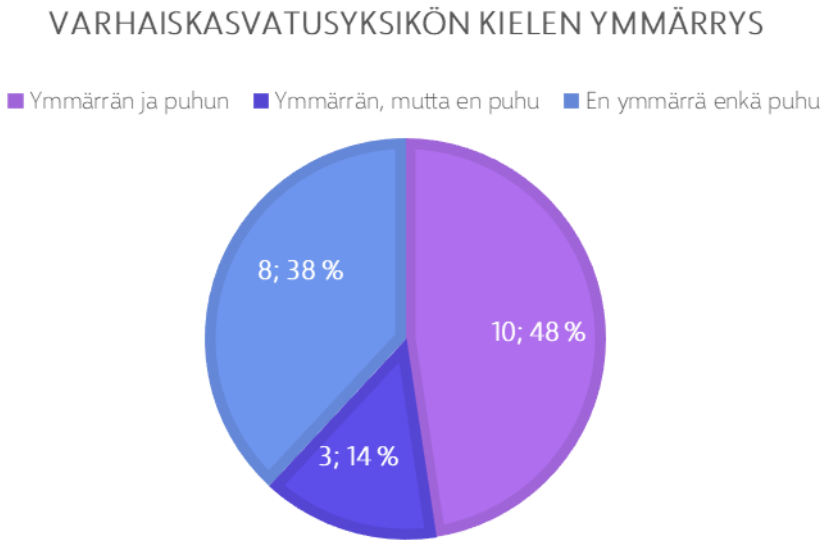

Kuvio 2: Lapsen varhaiskasvatuksen kielen ymmärtäminen ja puhuminen

Seuraavassa käsittelemme kyselymme tuloksia eri kategorioittain. Kategoriat olemme muodostaneet kyselymme kysymysten perusteella ja mukaillen tutkimuskysymyksiämme. Kategorioiksi ovat muodostuneet osallisuuden teemoista: tiedon saanti, vaikuttaminen, kohdatuksi tuleminen sekä kulttuurierojen vaikutus.

6.1 Tiedon saanti

Tiedustelimme heikommin varhaiskasvatuksen kieltä puhuvan huoltajan kokemuksia siitä, saako hän yhtä paljon tietoa lapsen päivästä kuin toinen huoltaja. Kuviosta kolme ilmenee, että “Ei koskaan” (9) ja “Aina” (10) - vastauksia oli lähes yhtä monta. Eniten vastauksia sai “Joskus”- vaihtoehto (11). Kysyimme myös, saavatko vastaajat varhaiskasvatuksen tiedotteet itselleen ymmärrettävällä kielellä, johon 12 vastasi “Aina”, kuusi vastasi “Joskus” ja 12 vastasi “Ei koskaan”.

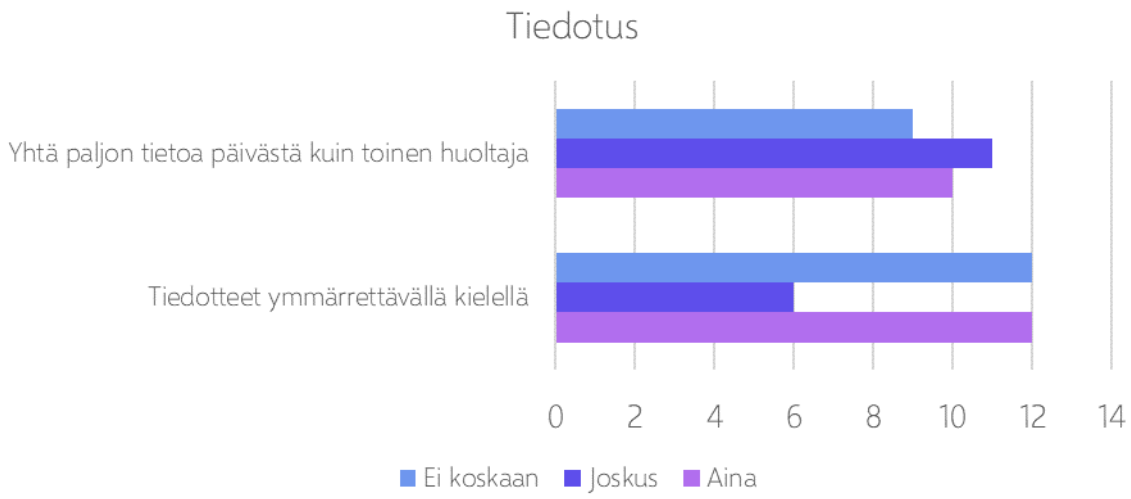

Kuvio 3: Tiedon saanti lapsen varhaiskasvatuksesta

Vastaajat saivat mahdollisuuden kertoa tarkemmin kokemuksistaan siitä, saivatko he yhtä paljon tietoa lapsen varhaiskasvatuspäivästä kuin toinen huoltaja. Kolmasosa vastaajista koki varhaiskasvatuksen kieltä heikommin puhuvan huoltajan saavan vähemmän tietoa kuin toinen huoltaja. Näissä vastauksissa osa koki tiedon sisällön tärkeämmäksi kuin tiedon määrän. Heikommin varhaiskasvatuksen kieltä puhuvan huoltajan nähtiin saavan vain pintapuolista tai lyhennettyä versiota tiedosta. Ainoastaan kaksi vastaajaa ilmaisivat tarkennuksissaankin molempien huoltajien saavan saman verran tietoa. Toinen vastaajista arveli asiaan vaikuttavan henkilökunnan vähäpuheisuuden ylipäätään. Osa vastaajista koki saavansa tietoa, jos se annettiin yksinkertaisessa muodossa, kun taas osa näki työntekijöiden omien taitojen ja aktiivisuuden olevan suuremmassa roolissa tiedon jakamisen suhteen. Päävastuu lapsen kuljettamisesta varhaiskasvatukseen ja pois nähtiin osatekijänä tiedonsaannin epätasaiseen jakautumiseen huoltajien kesken. Vastauksissa tuotiin myös esille pohdintaa sukupuolen mahdollisesta vaikutuksesta tiedonsaantiin.

6.2 Vaikuttaminen

Kysymykseen “Pääsetkö vaikuttamaan lapsesi varhaiskasvatukseen” kuusi oli vastannut kieltävästi ja loput 24 kertoivat pääsevänsä vaikuttamaan. Kieltävästi vastanneilta kysyttiin jatkokysymys siitä, kuinka he haluaisivat päästä vaikuttamaan. Vastauksissa näkyi konkreettisia toimia, kuten varhaiskasvatuspäivän päivittäisiin asioihin vaikuttaminen. Näistä mainittiin muun muassa lasten syömiset. Kaksi vastaajaa olisi halunnut kielellisen moninaisuuden näkyvän enemmän lapsensa varhaiskasvatuspäivässä. Vastauksista kävi ilmi toive, että henkilökunta yrittäisi kommunikoida huoltajan kanssa paremmin.

“I wish they would speak somehow even English and try to communicate more.”

Huoltajilta, jotka vastasivat pääsevänsä vaikuttamaan, kysyttiin tarkentavana kysymyksenä tavoista, joilla he pääsivät vaikuttamaan. Tapoja esitettiin monia ja yhteiset keskustelut vuosi-, viikko- ja päivätasolla nousivat selvästi esiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman teko nousi monessa vastauksessa keskeiseksi vaikuttamisen keinoksi. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä koettiin huoltajien mielipiteillä ja toiveilla olevan merkitystä. Myös muut tapaamiset ja kyselyt mainittiin muutamissa vastauksissa. Mielipiteen esiin tuominen nähtiin myös keinona päästä vaikuttamaan lapsen varhaiskasvatukseen.

“Annan aina oma mielipide.”

“…I get to say my opinion.”

Kielelliset haasteet oli pyritty huoltajien kesken ratkaisemaan paremmin varhaiskasvatusyksikön kieltä puhuvan huoltajan toimimisella tulkkina. Yksi vastaaja kertoi suoraan saavansa käydä lapsen varhaiskasvatuskeskustelun englannin kielellä, jotta hänkin pääsee kertomaan mielipiteensä.

Kuviossa neljä on esitelty vastausten jakautuminen tulkin saamisesta varhaiskasvatuskeskusteluun. Kysyimme, saivatko vastaajat tulkin halutessaan mukaan varhaiskasvatuskeskusteluun. Yli puolet (17) vastaajista kertoi saaneensa tulkin mukaan ja 11 vastaajaa ilmoittivat, etteivät saa tulkkia mukaan keskusteluun. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen.

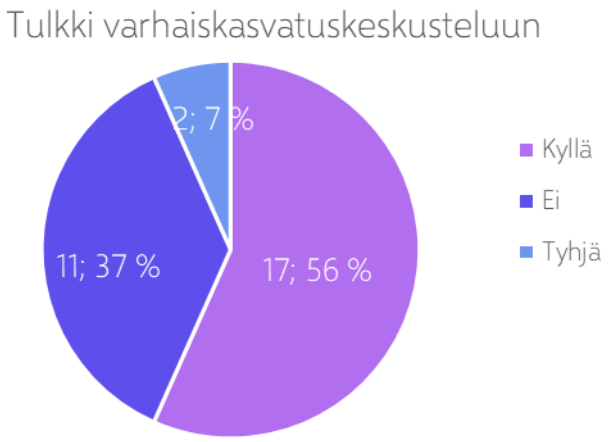

Kuvio 4: Tulkin saaminen varhaiskasvatuskeskusteluun halutessaan

Kysyimme vastaajilta kokevatko he tulevansa kuulluiksi varhaiskasvatuksessa. Kuviossa viisi käy ilmi kysymyksen vastaukset. Selvä enemmistö (21 vastaajaa) koki tulevansa aina kuulluksi varhaiskasvatuksessa. Joskus kuulluksi tulemista koki kuusi vastaajaa ja kolme vastaajista koki, ettei tule kuulluksi varhaiskasvatuksessa.

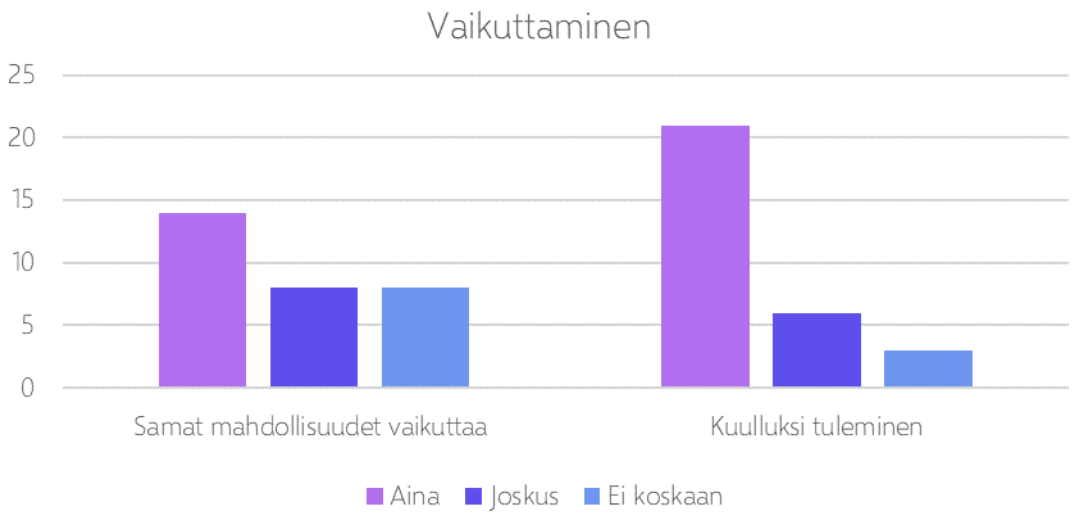

Kuvio 5: Vaikutusmahdollisuudet lapsen varhaiskasvatukseen

Vaikuttamismahdollisuuksista suhteessa toiseen huoltajaan kysyttäessä (Kuvio 5) 16 vastaajaa oli sitä mieltä, että heillä oli aina samat vaikuttamismahdollisuudet lapsen varhaiskasvatukseen. Kahdeksan vastaajaa koki, ettei hänellä ollut samoja mahdollisuuksia vaikuttaa kuin lapsen toisella huoltajalla. Samoin kahdeksan vastaajaa kertoi, että joskus heillä oli samat mahdollisuudet vaikuttaa. 13 vastaajaa vastasi tätä kysymystä tarkentavaan avoimeen kysymykseen. Vieraskielisellä vanhemmalla koettiin olevan selvästi huonommat

vaikuttamismahdollisuudet yhteisen kielen puuttumisen vuoksi. Vastauksissa kävi ilmi, että moni pääsi vaikuttamaan varhaiskasvatuksen kieltä paremmin puhuvan huoltajan kautta.

"…it is so much harder for everyone that mostly my partner handles these things."

"Suorassa vuorovaikutuksessa hankalaa, mutta toisen huoltajan kautta kyllä."

"If both parents are present, they ask my Finnish-speaking partner more often."

Kulttuurieroilla koettiin olevan myös vaikutusta siihen, ovatko vaikuttamismahdollisuudet samat. Kulttuurin koettiin olevan vahvasti läsnä varhaiskasvatuksessa, eikä sitä välttämättä osattu aina ottaa huomioon. Eräs vastaaja koki vaikuttamismahdollisuutensa huonommiksi suomalaisten lapsiinsa kohdistuvan ylisuojelevuuden vuoksi. Kaksi vastaajaa kertoi myös positiivisista kokemuksistaan. Eräs vastaaja koki, ettei ollut vähempiarvoinen vanhempi, vaikka saikin supistetumpaa tietoa.

Huoltaja kokivat, että heidän mielipiteitään kysyttiin erityisesti lapsen varhaiskasvatuskeskustelujen yhteydessä ja erilaisilla kaavakkeilla sekä kyselyillä. Myös päivittäisissä kohtaamisissa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa mielipiteitä pystyi ilmaisemaan sekä keskustelemaan mieltä askarruttavista asioista. Näissä tilanteissa koettiin myös henkilökunnan kysyvän selkeästi enemmän mielipiteitä huoltajilta. Huoltajan oman aktiivisuuden nähtiin myös vaikuttavan siihen, että he saivat mielipiteensä kuuluviin. Mielipiteitä pystyi välittämään puhelimitse, sähköpostilla tai muita sähköisiä viestintäpalveluita käyttäen. Eräs vastaaja kertoi sähköisen palvelun kautta heillä molemmilla olleen mahdollisuus viestiä omalla äidinkielellään.

Kuusi vastaajista koki, ettei mielipiteitä kysytty ollenkaan. Virallisten keskustelujen ulkopuolella mielipiteitä ei koettu kysyttävän. Huoltajat kokivat myös, että mielipiteitä pääsi ilmaisemaan pääasiassa paremmin varhaiskasvatuksessa käytettyä kieltä puhuvan huoltajan kautta. Huoltajat kertoivat, että lasten asioista keskusteltiin kotona ja puoliso vei keskustelujen tulokset varhaiskasvatuksen tietoon. Puolisoiden tuki asioiden kertomisessa toiselle nähtiin tärkeänä.

"Hirmuisesti ei mielipiteitä kysytä -"

"This happens mostly through my partner who is very good at keeping me involved in these issues through conversations at home."

Mielipiteitä otettiin huomioon vastaajien mukaan erityisesti arjen asioissa. Mikäli mielipiteitä ilmaisi, ne otettiin vastaajien mukaan huomioon. Varhaiskasvatuksen henkilöstön nähtiin myös varmistavan toimintatapojen sopivuus perheille. Eräs vastaaja koki, että molempia huoltajia kuunneltiin hyvin.

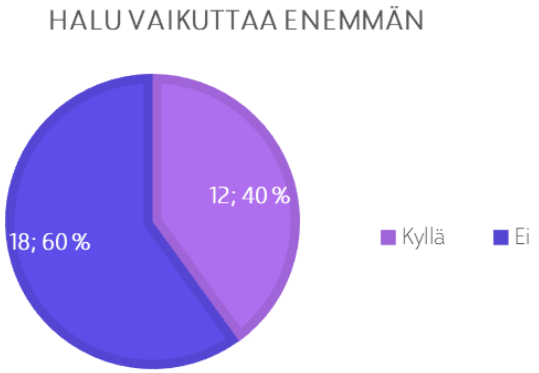

Kuvio 6: Huoltajan halu vaikuttaa enemmän lapsensa varhaiskasvatukseen

Kysyimme huoltajien halusta vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen enemmän. Vastaajista 12 halusi vaikuttaa enemmän ja 18 oli tyytyväisiä jo mahdollistettuun vaikuttamisen tasoon (Kuvio 6). Ne, jotka vastasivat haluavansa vaikuttaa enemmän, pääsivät kertomaan, kuinka haluaisivat vaikuttaa. Huoltajien vastauksista nousi esiin kolme pääteemaa, joissa he halusivat enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa. Nämä teemat koskivat huoltajien välisiä vuorovaikutussuhteita, kohtaamisia huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä sekä mahdollisuutta vaikuttaa lapsen päivittäiseen olemiseen varhaiskasvatuksessa. Huoltajat halusivat myös päästä vaikuttamaan itse tekemällä. Vastaajien keskuudessa toivottiin varhaiskasvatuksen henkilöstöltä parempaa yritystä kommunikoida heidän kanssaan.

6.3 Kohdatuksi tuleminen

Kysymykseen “Miten haluaisit tulla kohdatuksi päiväkodissa?” saatiin paljon erilaisia vastauksia, mutta yleisimpiin teemoihin liittyi tasavertaisuus ja positiivisuus. Vastaajat toivoivat, että heidät huomioitaisiin tasavertaisina muihin vanhempiin nähden ja toisaalta myös omana itsenään. Positiiviseen kohtaamiseen liitettiin sanoja kuten lämpö, ystävällisyys ja huumori. Osa vastaajista kaipasi syvällisempää tietoa niin lapsen kehityksestä kuin päivittäisistä tapahtumista. Toiset kokivat kohtaamisissa tärkeäksi yhteisen kielen löytymisen, jotta vältyttäisiin väärinkäsityksiltä. Kolme vastaajaa koki tyytyväisyyttä nykyisiin kohtaamistilanteisiin ja onnistunutta kohtaamista kuvailtiin yhden vastaajan toimesta näin:

“Asiallisesti ja ystävällisesti. Lapseni asioiden asiantuntijana”.

Kysyimme myös, millaisiksi huoltajat kokivat henkilökunnan asenteet itseään kohtaan. Valtaosa (2/3 osaa) vastaajista koki henkilökunnan asenteiden olevan hyviä tai positiivisia. Samat vastaajat kuvailivat vastauksissaan henkilökunnan asenteita muun muassa ammattimaisiksi, kunnioittaviksi ja ystävällisiksi. Yksi vastaajista koki henkilökunnan pyrkimykset puhua englantia hänen kanssaan osoituksena hyvästä asenteesta.

"They are nice, and some of them try to speak English with me"

Viisi vastaajista toivoi kuitenkin henkilökunnalta enemmän pyrkimystä yhteisen kielen löytymiseen tai käyttämiseen. Ne vastaajat, jotka kokivat henkilökunnan yrittävän huomioida kielelliset haasteet, mainitsivat henkilökunnan valitsevan mieluummin huoltajan heikon suomen kuin oman heikon englannin yhteiseksi viestintäkieleksi. Yksi vastaajista arveli kyseisen ilmiön syyksi henkilökunnan mahdollisen arkuuden käyttää vierasta kieltä. Myös huoltajan oman aktiivisuuden koettiin vaikuttavan henkilökunnan asenteisiin.

6.4 Kulttuurierojen vaikutus osallisuuteen

Kyselymme lopussa esitimme neljä kysymystä liittyen huoltajien kokemuksiin kulttuurierojen vaikutuksista osallisuuteen. Kuviossa seitsemän kuvataan, kuinka moni vastaajista koki kulttuurieroja oman kulttuurinsa ja varhaiskasvatusyksikön välillä. Kulttuurieroja varhaiskasvatusyksikön ja oman kulttuurin välillä koki olevan 18 vastaajaa. 12 vastaajaa ei kokenut kulttuurieroja olleen varhaiskasvatusyksikön ja oman kulttuurinsa välillä.

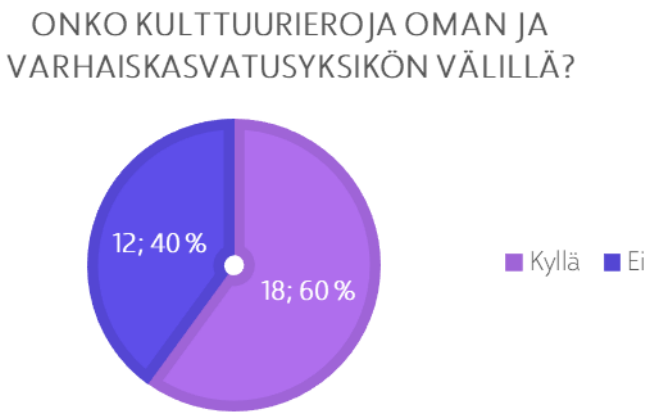

Kuvio 7: Koetko lapsesi varhaiskasvatuksen ja oman kulttuurisi välillä kulttuurieroja?

Huoltajat, jotka vastasivat kulttuurieroja olleen (18) pääsivät vastaamaan myös muihin kulttuurieroja käsitteleviin kysymyksiin. Vuorovaikutukseen huoltajien ja henkilökunnan välillä kulttuurieroilla nähtiin olleen positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia. Monet vastaajista kokivat, ettei kulttuurierojen annettu vaikuttaa vuorovaikutukseen. Eräs vastaaja koki, etteivät kulttuurierot vaikuttaneet, sillä hän oli jo tottunut suomalaiseen kulttuuriin.

"It does not. I´m quite adjusted to Finnish culture."

Positiivisiksi vaikutuksiksi koettiin henkilöstön halu ymmärtää eri kulttuureja. Tämä vaikutti vuorovaikutukseen siten, että koettiin ristiriidoista pystyttävän puhumaan rakentavasti. Henkilökunnan aktiivisuus perheen kulttuuritapojen kyselyssä koettiin positiiviseksi.

"Ei, ainakaan negatiivisesti. Päiväkodista kysellään esimerkiksi mitä juhlia haluaisimme omista kulttuureistamme vietettävän."

Negatiivisia vaikutuksia kerrottiin olevan sekä henkilöstön puolella että omassa toiminnassa. Henkilöstön koettiin jäävän etäisemmäksi, eikä huoltajien ja henkilöstön välille koettu syntyvän läheistä vuorovaikutussuhdetta. Henkilöstöltä ei koettu saatavan neuvoja. Suomalaisen kulttuurin puhumattomuuden koettiin näkyvän myös varhaiskasvatuksen henkilöstössä ja henkilökuntaa kuvattiinkin vähäpuheisiksi. Joissain tilanteissa vuorovaikutussuhteen muodostumisen nähtiin olevan kiinni huoltajan omasta aktiivisuudesta. Vastaavasti, kun vastaajan lapsi oli erikielisessä varhaiskasvatuksessa ja vastaaja suomalainen, olisi toivottu suorempaa puhetta ilman "small talkia". Uskonnollakin koettiin olevan vaikutusta vuorovaikutukseen, mutta vastaajat eivät eritelleet millaista vaikutusta sillä oli. Negatiivisiksi koettiin myös oma uskaltamattomuus puuttua varhaiskasvatusyksikön kulttuuriin. Omia sanomisia harkittiin tarkkaan, jotta ei vahingossa tultu väärinymmärretyksi.

"… harkitsen sanani todella tarkkaan, ennen kuin puhun ja jos puhun ollenkaan, ettei esittämääni asiaa tulkita väärin."

Kysymykseen vaikuttavatko kulttuurierot omaan osallisuuteen neljä vastaajaa oli vastannut niiden vaikuttavan. (Kuvio 8) Näistä kaksi oli vastannut kulttuurierojen vaikuttavan paljon. Kuitenkin vain yksi vastaaja halusi tarkentaa kuinka kulttuurierojen vaikutus näkyi osallisuudessa. Tässä koettiin kulttuurierojen lähinnä vaikuttavan huoltajien välisiin tapaamisiin negatiivisesti. Koettiin, ettei päästy mukaan huoltajien yhteisiin tapahtumiin.

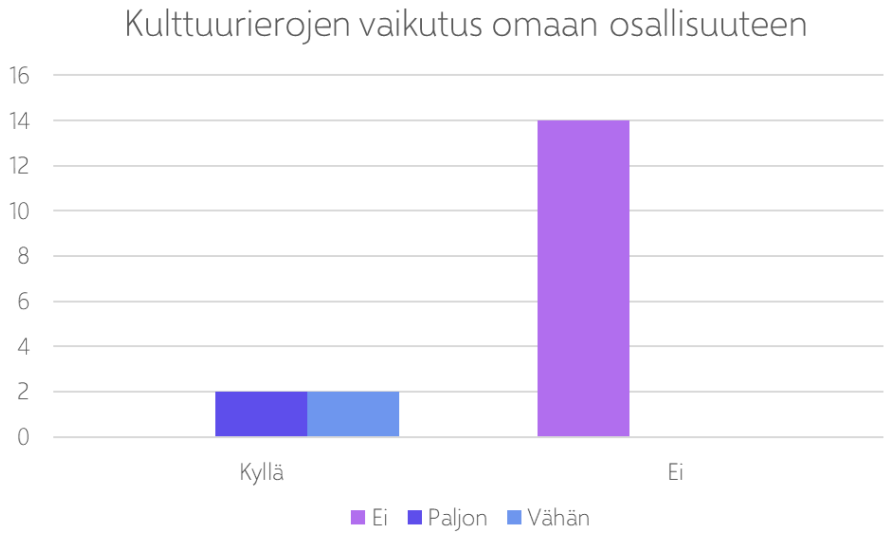

Kuvio 8: Vaikuttavatko kulttuurierot omaan osallisuuteesi?

6.5 Päätulokset

Tutkimuksemme päätuloksina näemme huoltajien pääsyn osalliseksi varhaiskasvatukseen parhaiten toisen huoltajan kautta tai hänen toimiessaan tulkkina. Huoltajien toiveen henkilökunnan aktiivisuuden lisääntymisestä ja yrityksestä parempaan yhteisen kielen löytymiseen näemme tärkeänä tuloksena tutkimuksessamme. Varhaiskasvatuskeskusteluissa vaikuttamaan pääseminen on yksi merkittävimmistä tuloksista. Kulttuurieroista ei nähty olevan ongelmaa osallisuuden suhteen, mutta kulttuurit nähtiin kuitenkin vahvana osana lapsen varhaiskasvatusta.

7 Johtopäätökset

Tässä työssä tutkimuskysymyksiä oli kaksi. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli ”Miten kahden kulttuurin perheen huoltaja kokee oman osallisuutensa lapsensa varhaiskasvatuksessa toteutuvan, mikäli hän ei osaa päiväkodin kieltä?”. Valtaosa tutkimusaineistostamme oli suunniteltu vastaamaan tähän kysymykseen. Toinen tutkimuskysymyksemme oli ”Miten nämä huoltajat kokevat kulttuurierojen vaikuttavan osallisuuteensa?”. Tähän kysymykseen olimme varanneet pienemmän osan kyselylomakkeemme kysymyksistä, mutta saimme kuitenkin hyviä vastauksia.

7.1 Kielen yhteys osallisuuteen

Kolmasosa vastaajista sanoi, ettei saanut yhtä paljon tietoa lapsen varhaiskasvatuspäivästä kuin toinen huoltaja. Tähän mainittiin kuitenkin useita syitä, joista vain murto-osa selkeästi liittyi omiin kielellisiin eroihin varhaiskasvatusyksikön kielen kanssa. Vastauksista nousi erityisesti henkilökunnan kielitaito sekä lähestymistavat. Henkilökunnan ei koettu olevan niin lähestyttävää ja aktiivista tiedon eteenpäin jakamisessa. Tiedon saannin koettiin usein olevan huoltajan oman kiinnostuksen varassa. Yhteistyön toimivuuden kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että tiedon saanti ei jää vain huoltajan oman aktiivisuuden varaan, sillä Ahonenkin (2017,119) toteaa vastuun yhteistyön toteutumisesta olevan loppujen lopuksi varhaiskasvatuksen henkilöstöllä. Huoltajan oma aktiivisuus nähtiin tärkeänä osallisuutta ja yhteistyötä tukevana toimena. Mielipiteitä sai kerrottua useammin ja vaikuttamaan pääsi paremmin, mikäli oli itse aktiivinen. Tämä tulos on täysin yhteneväinen Vennisen ym. (2011, 55) tuloksen kanssa.

Mielipiteitä kysyttiin henkilökunnan puolesta lähinnä lapsen varhaiskasvatuskeskustelujen yhteydessä tai muissa virallisissa tilanteissa. Lasten varhaiskasvatuskeskustelut jäivät hyvin usein ainoaksi mahdollisuudeksi huoltajilla vaikuttaa varhaiskasvatukseen, ja näin asia ei saisi olla (ks. Ahonen 2017, 123). Voikin olla, että huoltajat eivät osaa ajatella osallisuuttaan ja osallisuuden ulottuvuuksia niin laajasti kuin voisivat, eivätkä sen vuoksi osaa toivoa

osallisuudelta enempää kuin varhaiskasvatuskeskusteluun osallistumaan pääsemisen. Huoltajat kuitenkin toivat esiin, että mikäli he joskus jonkin mielipiteen esittivät, se otettiin kyllä huomioon, mikä kertoo varhaiskasvatuksen henkilöstön vastaanottavuudesta.

Henkilökunnan asenteet huoltajia kohtaan koettiin pääasiallisesti positiivisiksi ja hyviksi. Henkilökuntaa kuvattiin ammattimaiseksi ja ystävälliseksi. Huoltajat myös kokivat tulevansa hyvin kohdatuiksi varhaiskasvatuksessa. Lastikka ja Lipponen (2016, 81) saivat tutkimuksessaan tuloksiksi huoltajien kokevan henkilökunnan asenteet pääosin positiivisiksi, kuten meidänkin vastaajamme ilmaisivat kokevansa. Tutkimuksemme mukaan huoltajille oli tärkeää tulla kohdatuksi tasavertaisesti lapsen toisen huoltajan kanssa. Huoltajat kokivat tulevansa kuulluiksi, mutta vaikuttamismahdollisuuksiin kielen nähtiin vaikuttavan paljon. Ahonen (2017, 127) ottaa esiin, ettei keskustelu ole tasa-arvoista elleivät kaikki keskusteluun osallistuvat puhu toisilleen ymmärrettävällä tavalla.

Henkilökunnan kielitaito tuli esiin monessa vastauksessa eri kysymyksiin. Näin ollen se oli hyvin vahvasti osa huoltajien kokemaa osallisuutta. Henkilökunnan kielitaidolla suhteessa huoltajan omaan kielitaitoon nähtiin olevan vahvoja vaikutuksia osallisuuteen. Henkilökunnan toivottiinkin useammin edes yrittävän kommunikoida huoltajien kanssa heidän ymmärtämällään kielellä. Nyt kokemukset olivat, että henkilökunta valitsee kommunikointikieleksi mieluummin huoltajan heikon suomen kuin oman heikon englantinsa. Osa vastaajista koki tärkeäksi myös huoltajien kannustamisen suomen kielen käyttöön. Myös Jääskeläinen (2013, 39) on tutkimuksessaan saanut tulokseksi yhteisen kielen puuttumisen hankaloittavan osallisuuden toteutumista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on luotava vuorovaikutussuhde, jossa yhteisen kielen puute ei ole este osallisuudelle (Ahonen 2017, 124). Tässä on siis kehitettävää, jotta yhteisestä kielestä pystytään sopimaan yhdessä.

Osallisuuden nähtiin mahdollistuvan erilaisia viestintäkanavia hyödyntämällä. Näitä apuna käyttäen pystyttiin viestimään useammin ja mahdollisesti myös jokaisen omalla äidinkielellä. Viesti varhaiskasvatuksesta viikoittain voidaan nähdä yhtenä yhteisöllisyyden luojana. Se voi olla myös vanhemmille tapa vaikuttaa paremmin, kun he voivat vastata näihin viesteihin sähköisesti (Venninen ym. 2011, 56). Tällainen viesti on hyvä tiedotuksen väline, eikä sen kääntämiseen esimerkiksi englannin kielelle todennäköisesti kulu kauaa aikaa. Huoltaja voi myös itse kääntää viestin käyttäen jotain käännössovellusta. Huoltajat voivat myös kirjoittaa omalla äidinkielellään ja kääntämiseen voi henkilöstö käyttää jotakin sovellusta tarvittaessa. Ahonenkin (2017, 126) sanoo tieto- ja viestintäteknologiasta olevan hyötyä osallisuuden tukemisessa. Erilaisten viestintätapojen hyödyt tulivat esiin myös Karhusen (2018, 37-38) tutkimuksen tuloksissa.

Sekä varhaiskasvatuskeskusteluista puhuttaessa että muuta viestintää ja vaikuttamista koskevissa vastauksissa tuli usein esiin paremmin varhaiskasvatuksen kieltä puhuvan

vanhemman rooli tulkkina toimimisesta. Monet sanoivat, että vaikuttaminen suoraan oli heille vieraskielisenä vaikeaa, mutta toisen huoltajan kautta hekin kokivat pääsevänsä mukaan. Monesti tuotiin esiin, että toinen huoltaja toimii tulkkina. Myöskään lapsen varhaiskasvatuskeskusteluun eivät kaikki olleet saaneet tulkkia halutessaan. Tulkin olikin saanut vain reilu puolet vastaajista. Tähän voisi panostaa enemmän, sillä huoltajalla on oikeus saada käydä keskustelu niin, että hän ymmärtää sen sisällön kunnolla. Tulkin käyttö, vaikka toinen vanhemmista puhuisikin suomea, olisi suotavaa, jotta toinen vanhemmista ei joutuisi tulkin rooliin ja kaikki pystyisivät keskittymään itse aiheeseen. Tulkkina toimiminen voi myös rasittaa toista huoltajaa kuten Anglé (2014, 102-103, 106) on todennut.

7.2 Kulttuurierojen vaikutuksia osallisuuteen

Kulttuurieroja varhaiskasvatuksen ja kodin välillä kokivat yli puolet vastaajista. Kuitenkaan näiden vaikutusta osallisuuteen ei nähty selvästi. Vain muutama huoltajista sanoi kulttuurierojen vaikuttavan omaan osallisuuteensa, osa jopa näki vaikutukset positiivisina. Negatiivisina kulttuurierot nähtiin lähinnä huoltajien keskinäiseen osallisuuteen, jolloin ei ehkä kulttuurierojen myötä koettu pääsevän niin hyvin mukaan muiden huoltajien yhteisiin toimiin. Tähän nähtiin myös kielellä olevan vaikutusta. Voimmekin siis todeta, että vaikka kulttuurierot eivät varhaiskasvatuksessa henkilöstön puolelta näkyisikään selvästi, on niitä kuitenkin huoltajien keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa nähtävissä. Monet vastaajat toivoivat myös varhaiskasvatukselta tukea kulttuurin ja kielimuurien selvittämiseen huoltajien välillä. Kuten Karoly & Gonzalez (2011, 85) toteavat, voi varhaiskasvatus olla myös paikka huoltajille luoda uusia suhteita. Näin ollen tuloksemme huoltajien toiveista uusien suhteiden mahdollistamiseen tukee myös Karoly & Gonzalezin (2011) tutkimusta. Huoltajien kokemuksen mukaan tukea ei kuitenkaan vielä saa tarpeeksi hyvin.

Kulttuurierojen koettiin olevan läsnä varhaiskasvatuksessa eivätkä työntekijät välttämättä aina osanneet ottaa kulttuurien eroavaisuuksia huomioon varhaiskasvatuksessa. Positiivisiksi nähtiin henkilöstön halu ja kiinnostus ymmärtää muita kulttuureja, jolloin myös kulttuurieroista koettiin pystyttävän puhumaan avoimemmin. Ahonen (2017, 124) onkin ilmaissut kuinka varhaiskasvatuksen henkilöstön halu ja kiinnostus muita kulttuureja kohtaan välittyy perheelle ja on suoraan yhteydessä vuorovaikutussuhteen muodostumiseen.

7.3 Jatkotutkimus

Jatkotutkimusta voitaisiin tarvita ainakin varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksestä kahden kulttuurin molempien huoltajien osallisuuden mahdollistamisesta, koska kuten omissa keskusteluissamme kollegoiden kanssa kävi ilmi, ei monikaan ole välttämättä osannut pohtia näiden perheiden erityisyyttä ja huomioimista. Myöskin aiheen paikallinen tarkastelu voisi olla tarpeen, sillä me emme tässä työssä millään tavoin puuttuneet asian alueellisuuteen, vaan keskityimme yleiseen tasoon. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla on selkeästi enemmän

keskittymää myös kahden kulttuurin perheissä kuin maaseudulla, mikä voi aiheuttaa eroja näihin tuloksiin. Myöskin aiheen tutkiminen ei niinkään kahden kulttuurin perheiden näkökulmasta, vaan kielellisestä näkökulmasta kahden kotimaisen kielen välillä voisi olla mielenkiintoista. Tässä voisi myös varsinkin Pohjois-Suomessa ottaa mukaan saamen kielen. Tutkimusta voisi tehdä myös enemmän siitä mitä osallisuus varhaiskasvatuksessa on huoltajien mielestä ja miten he ymmärtävät osallisuuden käsitteen varhaiskasvatuksessa. Kielen vaikutusta osallisuuteen yleisesti voisi tutkia enemmän.

8 Huonetaulu

Teimme kyselymme tuloksista Familia ry:n toiveesta myös huonetaulun (Liite 4). Huonetaulu on tiedoksi varhaiskasvatushenkilöstölle siitä, kuinka huoltajat toivoivat pääsevänsä osallisiksi ja näkivät oman osallisuutensa tason. Huonetaulua voi käyttää esimerkiksi osana varhaiskasvatushenkilöstön koulutusmateriaalia. Tätä on helppo jakaa ja sen voi lähettää eteenpäin, vaikka sähköisessä muodossa. Halusimme tehdä taulusta selkeän ja informatiivisen. Tärkeää oli myös tuoda esiin juurikin huoltajien omia kokemuksia, joten lisäsimme tauluun muutamia lähes suoria sitaatteja vastauksista. Pohdimme huonetaulun sisältöä keräämällä ensin päätutkimustulokset yhteen ja avaamalla näitä tauluun. Päätutkimustulokset ja teemat, jotka huonetauluun tulivat, olivat huoltajan osalliseksi pääseminen parhaiten toisen huoltajan toimiessa tulkkina, huoltajien aktiivisuus henkilökunnan aktiivisuuteen nähden osalliseksi pääsemisessä sekä varhaiskasvatuskeskustelujen merkitys osallisuuden lisääjinä.

Huoltajien toiveista lisäsimme huonetauluun erityisesti toiveet yhteisen kielen sopimisesta yhdessä sekä halun muiden huoltajien kanssa tapahtuvaan laajempaan kommunikointiin. Nostimme huoneentauluun huoltajien toiveen kohdatuksi tulemisesta samoin kuin kuka tahansa vanhempi. Toiveiden esittelyn kohdalla päädyimme sanavalinnoissamme kehottavaan sanamuotoon, jotta taulu houkuttelee lukemaan, eikä tunnu käskyltä. Näin taulu toivon mukaan herättelee pohtimaan luettua asiaa tarkemmin ja saa varhaiskasvatushenkilöstön miettimään omia asenteitaan sekä toimintaansa paremmin. Halusimme myös tuoda esiin positiivisia asioita, joita tutkimuksessamme ilmeni, joten näitäkin huonetauluun laitoimme. Näistä voidaan esimerkkinä mainita varhaiskasvatuksen henkilöstön asenteiden ammattimaisuus ja positiivisuus sekä kulttuurierojen vaikuttamattomuus huoltajien osallisuuden kokemukseen.

Taulu muotoutui vaakasuuntaiseksi, jotta saimme siihen tarpeeksi tilaa kaikelle tekstille. Koska halusimme tauluun sitaatteja ja huoltajien kokemuksia lähes sellaisinaan, täytyi meidän miettiä asettelua tarkoin. Pyrimme laittamaan tauluun vain tärkeimmät asiat tutkimuksestamme ja tuloksista. Näin aihe pysyi selkeänä. Jaoimme taulun kahteen palstaan,

joista toinen käsitteli kokemuksia ja toinen huoltajien toiveita. Kooksi valitsimme A3 koon, joka on kuitenkin tulostusvaiheessa helppo vaihtaa myös A4 muotoon. Taulu on laadittu Canva-ohjelmaa käyttämällä ja siinä on pääväreinä käytetty jo valmiiksi Familia ry:n viestinnän värikoodeja.

Taulun teimme kolmella eri kielellä, sillä koko opinnäytetyömme tarkoitus on edistää myös kielellistä tasa-arvoa ja mielestämme on tästäkin syystä hyvä laatia taulu kolmella kielellä. Taulu on laadittu suomeksi (Liite 4), ruotsiksi (Liite 5) ja englanniksi (Liite 6). Näin se on hyödynnettävissä varhaiskasvatuksen kentällä laajasti. Myös Familia ry:n on mielestämme helppo käyttää taulua, kun se on suoraan tehty usealla kielellä.

Huonetaulun muodostaminen oli kehittävää ja siinä koemme päässeemme hyvin omaan elementtiimme saadessamme hyödyntää myös luovuuttamme. Huonetaulun olisi voinut kirjoittaa selkosuomeksi, mutta tähän olisimme tarvinneet enemmän apua ja asiaan perehtymistä. Tärkeäksi koimme erityisesti taulun tekemisen usealla kielellä, jotta taulun ajatus on yhteneväinen koko opinnäytetyömme kielellisen tasa-arvon linjauksen kanssa.

9 Pohdinta

Työelämäyhteistyö on onnistunut koko työmme ajan hyvin. Olemme olleet useita kertoja yhteydessä Familia ry:n edustajaan ja pitäneet yhteisiä palavereja opinnäytetyömme tiimoilta. Saimme myös jakaa kyselyämme Familia ry:n kautta, mikä onnistui hyvin. Julkaisua nostettiin yhteisten sopimusten mukaan vastaamisajan puitteissa kaikkien osapuolten toimesta. Olemme kysyneet Familia ry:n edustajan mielipiteitä muun muassa kyselymme kysymyksiin. Meillä on ollut Familia ry:n edustajan kanssa hyvä ja avoin kommunikointiyhteys koko prosessin ajan ja olemmekin kysyneet myös palautetta työstä. Pidimme mielestämme myös Familia ry:n edustajaa hyvin ajan tasalla opinnäytetyömme edistymisestä. Familia ry:n edustaja oli palautteensa perusteella tyytyväinen työhömme.

Tutkimuksen tekeminen haastoi meitä ammatillisesti. Osoitimme mielestämme hyviä tieteellisiä taitoja opinnäytetyötä tehdessämme ja haimme aina tarvitessamme ohjausta. Olisimme ehkä paikoittain voineet pyytää ohjausta enemmän, emmekä välttämättä kaikkia ohjeita tulkita niin kirjaimellisesti. Tämä aiheutti meillä hetkittäin paineita analysoidessamme saatuja kommentteja liiankin kriittisesti. Ongelmia koimme kuitenkin lähinnä meistä riippumattomista syistä, kuten vastausten määrän vähyydestä, jolloin jouduimme pohtimaan vaihtoehtoja, joilla kerryttää vastaajamäärää. Ongelmista selvisimme kuitenkin hyvin yhdessä keskustellen. Koemme hahmottavamme työmme myötä paremmin huoltajien osallisuuden monimuotoisuutta ja siihen liittyviä tekijöitä, sekä kahden kulttuurin perheen käsitettä. Aihe oli meistä molemmista mielenkiintoinen ja opimme siitä paljon,

vaikka suoraa tutkimustietoa ei aiheesta oikeastaan ollutkaan. Yhteistyömme oli ammattimaista ja keskustelevaa, jonka myötä saimme työtä tehdessä monia hyviä keskusteluja aikaan ja uusia oivalluksia oman ammattitaidon kehittämiseen.

Olemme tyytyväisiä omaan valintaamme tehdä tutkimus kyselymuotoisena, sillä varsinkin pienten lasten vanhemmille on helpompi vastata kyselyihin omalla ajalla ja juuri silloin, kun se itselle parhaiten sopii. Huomasimme kuitenkin hyötyjä siinä, että olisimme tehneet kyselyn haastattelumuotoisena, sillä joissain kohdissa olisimme toivoneet tarkennusta vastaukseen ja näin osa vastauksista vaati meiltä enemmän tulkintaa. Mikäli olisimme suorittaneet haastatteluja, olisi ne todennäköisesti pitänyt tehdä ainakin osin englanniksi. Nykyisessä maailmantilanteessa emme olisi voineet tehdä haastatteluja kuin verkon tai puhelimen välityksellä, emmekä koe näitä luonteviksi tavoiksi itsellemme toimia, joten siitäkin syystä kysely oli toimivin ratkaisu. Mikäli kuitenkin tekisimme opinnäytetyön uudestaan, voisimme harkita näiden kahden tutkimusmenetelmän yhdistämistä.

Käydessämme läpi kyselyn vastauksia, päädyimme usein pohtimaan ja peilaamaan huoltajien kuvailemia tilanteita omiin kokemuksiimme varhaiskasvatuksen arjessa. Koimme hetkittäin suurta huolta joidenkin vastausten sisältämistä negatiivissävytteisistä kokemuksista, jotka olivat vahvassa ristiriidassa varhaiskasvatuksen lain- ja perusteiden kanssa. Osassa vastauksista koettiin henkilökunnan toiminnan saaneen jopa rasistisia piirteitä. Vaikka kyseisiä vastauksia oli vähän, on ilmiö kuitenkin huolestuttava. Koska varhaiskasvatuksen laadusta ja siihen liittyvistä tekijöistä tiedetään tänä päivänä hyvin paljon, on surullista, että joillekin huoltajille on jäänyt selkeä epäluottamuksen tunne oman lapsen varhaiskasvatusta kohtaan. Selkeästi meillä on vielä varhaiskasvatuksen ammattilaisina töitä tehtävänä laadun jatkuvan parantamisen suhteen, jonka myös oma tutkimuksemme vahvistaa. Varhaiskasvatushenkilöstön tulee kuitenkin varhaiskasvatuslain sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan mahdollistaa kaikkien tasavertainen osallisuus. He eivät saa syrjiä ketään ja rasismiin viittaavat piirteet ovat selkeää syrjintää ja epätasa-arvon luomista.

Koimme hämmennystä siitä, että vastaajat kokivat tiedon saannin ja osallisuuden olevan suurelta osin heidän oman aktiivisuutensa varassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet kuitenkin määrittää yhteistyön olevan henkilöstön vastuulla, eikä se näin ollen saisi olla huoltajien oma-aloitteisuuden varassa. Varhaiskasvatuksen laatu on vahvasti yhteydessä henkilökunnan toimintaan huoltajien osallisuuden vahvistajina ja meidän tulee tiedostaa oma roolimme laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttajina. Olemalla aktiivisesti kiinnostuneita yksittäisistä huoltajista ja perheistä sekä heidän toiveistaan varhaiskasvatuksesta voimme paremmin mahdollistaa jokaisen tasavertaisen osallisuuden.

Tutkimuksemme tuloksissa nousi esiin huoltajien toiveet henkilökunnan paremmasta kielitaidosta sekä yrityksestä löytää yhdessä molemmille osapuolille sopiva kommunikointikieli. Oman kokemuksemme mukaan näissä tilanteissa haasteeksi voi muodostua henkilöstön arkuus käyttää vierasta kieltä. Mielestämme henkilöstön kielitaitoja tulisi hyödyntää laajemmin varhaiskasvatuksessa. Näin voitaisiin varmistaa yhteisen kielen löytyminen vieraskielisten huoltajien kohdalla sekä huomioida henkilöstön osaamisalueet. Varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuus ja vastuunjako toimii laatua parantavana tekijänä, kun kaikkien taidot ja osaamisalueet huomioidaan ja hyödynnetään (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 18). Henkilöstön kielitaitoa tulisi vahvistaa esimerkiksi työnantajan tarjoamilla koulutuksilla. Motivaatiota kielitaidon kehittämiseen voisi lisätä muun muassa kielilisän avulla.

Kyselyssä tuli esille myös paljon myönteisiä kokemuksia, mikä valoi uskoa suomalaisen varhaiskasvatuksen laatuun ja henkilökunnan ammatillisuuteen. Oli hienoa huomata, että suurin osa huoltajista koki henkilökunnan ystävällisyyden ja positiivisen lähestymistavan olevan useimmissa tilanteissa riittävä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Koimme, että vaikka vuorovaikutustaitoja voi ja tulee jatkuvasti kehittää, on yhtä tärkeää, ellei peräti tärkeämpää, huomioida omat tiedostamattomat (ja tietoiset) asenteet. Tämä tosin vaatii paikoin hyvinkin kriittistä oman toiminnan analysointia ja arvioimista, mutta uskomme siitä kuitenkin loppujen lopuksi olevan hyötyä kaikille osapuolille.

Henkilökunnan asenteet ja oma toiminta ovat keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun varmistamisessa, minkä vuoksi olikin hienoa huomata, että vastaajat kokivat henkilöstön asenteet suurimmaksi osaksi positiivisiksi ja ammattimaisiksi. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee huolehtia paitsi lapsiin liittyvistä pedagogisista kasvatustilanteista, myös koko perheen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Tähän hyvinvointiin liittyy niin toimiva yhteistyö huoltajien kanssa kuin osallisuuden tukeminen. Henkilökunnan tulee varmistaa, että huoltajien roolia oman lapsensa asiantuntijana hyödynnetään käymällä jatkuvaa dialogia heidän kanssaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 10, 22.) Tutkimuksemme mukaan vastaajat halusivat tulla kohdatuksi oman lapsensa asiantuntijana ja heidät olikin usein kohdattu toivomallaan tavalla. Tämä on tieto, jota ammattilaisten tulisi vaalia ja kehittää omassa roolissaan osallisuuden mahdollistajina. Sosionomikoulutuksen myötä saamme sekä varhaiskasvatuksen opettajan että varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyyden. Varhaiskasvatuksen sosionomeina meillä on mahdollisuus oman erityisosaamisemme kautta neuvoa ja opastaa muita varhaiskasvatuksen ammattikunnan jäseniä erilaisten osallisuutta tukevien tilanteiden näkemisessä ja ymmärtämisessä sekä kulttuurisen moninaisuuden huomioimisessa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin kuuluu muun muassa perheiden ja lasten osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisriskin vähentäminen (Talentia 2021). Sosionomin

tulee hallita osallistavia menetelmiä perheiden kanssa toimimisessa. Sosionomin eriytyneeseen osaamiseen varhaiskasvatuksessa on nimetty eritysesti kulttuurisesti moninaisten perheiden huomioiminen sekä huoltajien yhteisten vertaisryhmien ja heidän välisensä osallisuuden lisäämisen. Sosionomin virallista työnkuvaa ei vielä ole, joten erityisosaamisen määrittely ei ole niin tarkka. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 83-84.) Oman tutkimuksemme perusteella huoltajat kaipaavat juurikin sosionomien verkostotyön asiantuntijuutta varhaiskasvatuksen kentällä, jotta he voivat paremmin luoda omia vertaisryhmiä, joissa kaikki otetaan huomioon. Tämän kaltaisia vertaisryhmiä toivottiin erityisesti joko lapsen toisen kielen tukemisen avuksi tai muuten huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi. Samankaltaisia tuloksia olivat saaneet myös Lastikka ja Lipponen (2016, 84) tutkimuksessaan.

Omat näkemyksemme sosionomin työnkuvasta ja tarpeellisuudesta vahvistuivat huoltajien kokemuksia lukiessa. Mielestämme sosionomikoulutus luo hyvän ja vahvan pohjan osallisuuden ymmärtämiselle ja vahvistamiselle, jonka myötä sosionomi on tervetullut lisä varhaiskasvatuksen laadun varmistajana. Myöskin edellä mainitsemamme sosionomin osaamisalueiden eriytyneisyys muihin varhaiskasvatuksen koulutuksiin nähden tuo lisää vahvistusta sosionomien tarpeelle. Toivomme, että tämä opinnäytetyö avaa uusia näkökulmia osallisuuden ilmiölle, sekä kannustaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa pohtimaan kriittisesti omia asenteita, arvoja ja vuorovaikutustaitoja.

Lähteet

Painetut

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. 2.painos. Juva: PS-kustannus.

Anglé, J. 2014. Maahanmuuttajan puolisona Suomessa. Narratiivinen tutkimus kestävistä monikulttuurisista avioliitoista. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Helsinki: Tammi

Karoly, L. A. & Gonzalez, G. C. 2011. Early Care and Education for Children in Immigrant Families. The Future of Children. Vol 21. Iss 1. Princeton, 71-101.

Lainiala, L. & Säävälä, M. 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Helsinki: Väestöliitto

Mykkänen, J. & Böök, M. 2018 Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.). Valloittava varhaiskasvatus. 2. korjattu painos. Tampere: Vastapaino, 75-86.

Pohjola, A. 2017. Yhteisöt ja yhteisöllisyys monimuotoisena ilmiönä. Teoksessa Pääkkö-Kostamo, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: United Press Global, 15-34.

Pöllänen, P. 2008. Arjen käytännöt ja perhesuhteet venäläis-suomalaisissa perheissä. Teoksessa Sevón, E., Notko, M. (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Jyväskylä: Palmenia, 153-165.

Roos, J. 2009. Monikulttuurisen perheet Suomessa. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Kustannus oy Arkki, 128-156.

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilöstön osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Socca.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Sähköiset

Arttijeff, M. 2015. Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä. Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteistyöstä. Pro gradu –tutkielma. Kasvatustieteen tiedekunta. Lapin yliopisto. Viitattu 29.7.2020. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61876/Arttijeff.Maria.pdf;jsessionid=4A4E16225888E41E8E5482BD3F50D664?sequence=2

Familia. 2020. Mikä Familia? Viitattu 29.7.2020. http://www.familiary.fi/mikafamilia.html

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on. Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.1.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Jääskeläinen, J. 2013. Väitteitä kasvatuskumppanuudesta – Kasvatuskumppanuuden toteutuminen monikulttuurisessa päiväkodissa. YAMK opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.1.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54032/Jaaskelainen_Jaana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Karhunen, S. 2018. Kulttuurisesti moninaisten vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa. Pro Gradu tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 22.1.2021. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58235/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805312933.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lastikka, A-L. & Lipponen, L. 2016. "Immigrant Parents' Perspectives on Early Childhood Education and Care Practices in the Finnish Multicultural Context." International Journal of Multicultural Education. vol 18. no 3. 75-94. Viitattu 23.1.2021. https://ijme-journal.org/index.php/ijme/article/view/1221/1164

Monimuotoiset perheet. 2020. Kahden kulttuurin perheen kohtaaminen. Viitattu 17.7.2020. https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/kahden-kulttuurin-perheen-kohtaaminen/

Monimuotoiset perheet verkosto. 2020. Monimuotoiset perheet varhaiskasvatuksessa. Opas kasvatus- ja opetusalan henkilöstölle. Viitattu 3.1.2021. https://monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2020/10/Monimuotoiset-perheet-varhaiskasvatuksessa.pdf

Mönkkönen, K., Leinonen, L., Arajärvi, M., Hovatta, A-E., Tusa, N. & Salokangas, K. 2019. Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä- asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021-2030. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi. Opetus- ja kulttuuriminiteriön julkaisuja 2021:3. Viitattu 17.1.2021. https://minedu.fi/documents/1410845/55628624/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%C3%A4misohjelma+2021-2030.pdf/24ae436a-5c74-38d0-64c9-2dd542aa217f/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%C3%A4misohjelma+2021-2030.pdf?t=1610622164985

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Mitä laadullinen tutkimus on: lyhyt oppimäärä. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 10.2.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Talentia. 2021. Varhaiskasvatuslain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset sosionomien osalta. Viitattu 12.1.2021. https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuslain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/

Tenk. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Helsinki. Viitattu 11.1.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tenk. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Julkaisu 3/2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 27.1.2021. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Tilastokeskus. 2020. Pikkulapsiperheiden määrä vähentynyt lähes viidenneksellä 2010-luvulla. Perhetilasto. Viitattu 29.7.2020. http://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tie_001_fi.html

Toimintasuunnitelma 2020. Familia. Viitattu 27.1.2021. http://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/toimintasuunnitelma-2020.pdf

Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. Viitattu 6.1.2021.
https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Viitattu 13.2.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Viitattu 6.1.2021.
https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Yhdenvertaisuus

Julkaisemattomat

Kinnunen, H. 2021. Keskustelu Familia ry:n suunnittelijan kanssa. 21.1.2021.

Kuviot

Kuvio 1: Vastausten luokittelua 21
Kuvio 2: Lapsen varhaiskasvatuksen kielen ymmärtäminen ja puhuminen 24
Kuvio 3: Tiedon saanti lapsen varhaiskasvatuksesta 25
Kuvio 4: Tulkin saaminen varhaiskasvatuskeskusteluun halutessaan 27
Kuvio 5: Vaikutusmahdollisuudet lapsen varhaiskasvatukseen 27
Kuvio 6: Huoltajan halu vaikuttaa enemmän lapsensa varhaiskasvatukseen 29
Kuvio 7: Koetko lapsesi varhaiskasvatuksen ja oman kulttuurisi välillä kulttuurieroja? 30
Kuvio 8: Vaikuttavatko kulttuurierot omaan osallisuuteesi? 31

Liitteet

Liite 1: Saateteksti kyselyyn vastaajille 46
Liite 2: Sosiaalisen median mainos kyselystä 47
Liite 3: Kyselylomake 48
Liite 4: Huoneentaulu varhaiskasvatuksen henkilöstölle 53
Liite 5: Huoneentaulu ruotsiksi 54
Liite 6: Huoneentaulu englanniksi 55

Liite 1: Saateteksti kyselyyn vastaajille

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn kahden kulttuurin perheiden vanhemmille!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Laurea ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyömme kahden kulttuurin perheiden vanhempien osallisuudesta lapsensa varhaiskasvatuksessa.

Tarkoituksenamme on kerätä tietoa vanhempien kokemasta osallisuudesta, kun heillä on eri äidinkieli kuin mikä on lapsen varhaiskasvatuksessa käytetty kieli. Tämän vuoksi kohderyhmämme on tässä tutkimuksessa ne vanhemmat, jotka eivät itse puhu täysin sujuvasti lapsensa päiväkodissa käytettyä kieltä. Näissä perheissä kuitenkin toinen vanhempi tai lapsen toinen huoltaja puhuu ja ymmärtää päiväkodin kieltä äidinkielitasoisesti.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda osallisuuden kokemukset varhaiskasvattajien tietoon, jotta he voisivat paremmin ottaa myös nämä vanhemmat huomioon.

Opinnäytetyömme teemme yhdessä Familia ry:n kanssa, joka on Suomen kahden kulttuurin perheiden yhdistys.

Kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa vanhemmat ovat kotoisin eri maista ja kulttuuritaustoista. Näillä vanhemmilla on usein myös eri äidinkieli.

Vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa on kirjattu varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatuksen perusteissa. Vanhempien osallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kuinka vanhempi pääsee vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Tähän kuuluvat myös tiedon saanti, mahdollisuus osallistua ja kertoa omat mielipiteensä.

Kysely toteutetaan aikavälillä 16.11-7.12.2020. Mikäli saamme tarpeeksi vastauksia, voimme sulkea kyselyn jo aiemmin. Kysely toteutetaan anonyymisti, eikä vastaajaa pysty vastauksista tunnistamaan. Kerättyä tietoa käytetään vain tähän tutkimukseen ja se hävitetään heti tutkimuksen valmistuttua. Vastaamiseen menee noin 10 minuuttia. Kiitos kovasti vastauksestasi ja ajastasi.

//

Welcome to answer our survey!

This survey is about the possibility of participating in your child´s early childhood education if you are a two-culture family. We are studying at Laurea University of Applied Sciences to become bachelors of Social Services and early childhood education teachers. Now we are doing our thesis work about the two-culture family´s parents possibilities to participate and have an impact on their child´s early childhood education. We focus now to those parents experiences who do not speak and fully understand the language of their child´s daycare´s language. We need your own experiences. So if you don´t speak or/and understand fully your child´s daycare´s language but the other parent (or guardian) does speak that language as his/hers mother tongue (or with that level), please take few minutes to answer this survey.

Main goal for our thesis is to bring these experiences into knowledge for early childhood educators so they could also take these families better into consideration. And also for Familia to use these experiences at their work as Finland´s organisation for two-culture families.

As a two-culture family we mean family where the parents are originally from different cultures and countries. Usually these parents have also different mother tongues.

As the participation of parents in early childhood education we mean possibilities to participate, have an impact and influence his/hers child´s early childhood education. This also means getting information, influence, be part and get to tell your own opinions.

Survey is open 16.11.-7.12.2020. In case we do get enough answers we might close it earlier. You answer anonymously and you can not be recognized from your answers. All material we get with this survey is only to used for this thesis and is all deleted after the thesis is ready. Answering the survey will take aprox. 10 minutes. Thank you a lot for your time and answers!

Ystävällisin terveisin / Best regards

Rosa Sottinen-Martinez

rosa.sottinen-martinez@student.laurea.fi

Pia Åkerblom

pia.akerblom@student.laurea.fi

Liite 2: Sosiaalisen median mainos kyselystä

Tell us about your experiences in your child's early childhood education (varhaiskasvatus): bit.ly/3f9rfEE!

Rosa-Maria Sottinen-Martinez and Pia Åkerblom study to become Bachelors of Social Services at Laurea University of Applied Sciences and this survey is part of their thesis work. The survey is for those families who have children in daycare and for that parent of the family who does not speak daycare´s language as his/her mother tongue.

The anonymous survey is open until 7.12.2020 and answering takes approx. 10 minutes.

***

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn kahden kulttuurin perheille (kysely netissä: bit.ly/3f9rfEE)!

Rosa-Maria Sottinen-Martinez ja Pia Åkerblom opiskelevat sosionomeiksi Laurea ammattikorkeakoulussa ja kysely on osa heidän opinnäytetyötään. Kyselyn kohderyhmänä ovat kahden kulttuurin perheet, joissa on varhaiskasvatuksessa olevia lapsia ja koskee vanhempien osallisuutta lastensa varhaiskasvatuksessa. Kysely on tarkoitettu sille vanhemmalle, joka ei puhu äidinkielenään samaa kieltä kuin mikä on lapsen päiväkodin kieli.

Vastaamalla pääset kertomaan omia kokemuksiasi osallisuudesta ja näin vaikuttamaan varhaiskasvattajien työhön. Jokainen vastaus on tärkeä!

Kysely on auki 7.12.2020 asti, mutta vastaathan mahdollisimman pian! Vastaamiseen menee noin 10 minuuttia ja on anonyymi. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi.

Vastaa täällä: bit.ly/3f9rfEE

Liite 3: Kyselylomake

Osa 1 ...

1. Onko lapsesi päiväkoti kunnallinen vai yksityinen? /
Is your child's daycare public or private? *

- Kunnallinen / Public
- Yksityinen / Private

2. Mikä on lapsesi päiväkodin kieli? /
What is the language at your child's daycare? *

Kirjoita vastaus

3. Mikä on/ovat sinun äidinkielesi? /
What is your mother tongue(s)? *

Kirjoita vastaus

4. Puhutko ja ymmärrätkö päiväkodin kieltä sujuvasti? /
Do you speak and understand daycare's language fluently? *

- Kyllä, puhun ja ymmärrän / Yes, I speak and understand
- Kyllä, ymmärrän / Yes, I understand
- Ei / No

5. Puhuuko lapsen toinen huoltaja äidinkielenään päiväkodin kieltä? /
Does child's other guardian speak daycare's language as his/hers mother tongue? *

- Kyllä/ Yes
- Ei/ No

Osa 2

Osallisuudesta / About participation

Vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa on kirjattu varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatuksen perusteissa. Vanhempien osallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kuinka vanhempi pääsee vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Tähän kuuluvat myös tiedon saanti, mahdollisuus osallistua ja kertoa omat mielipiteensä.

As the participation of parents in early childhood education we mean possibilities to participate, have an impact and influence his/hers child´s early childhood education. This also means getting information, influence, be part and get to tell your own opinions.

6. Saatko päiväkodista tiedotteet myös itsellesi ymmärrettävällä kielellä? (esimerkiksi englanti, suomi, ruotsi, espanja) /
Do you get the information letters from daycare also in the language you fully understand? (e.g. finnish, english, swedish, spanish)

- Kyllä, aina / Yes, always
- Kyllä, joskus / Yes, sometimes
- En / No

7. Saatko yhtä paljon tietoa lapsen päivästä kuin lapsesi toinen huoltaja? /
Do you get as much information about your child´s day as the other guardian of the child?

- Kyllä, aina / Yes, always
- Kyllä, joskus / Yes, sometimes
- En / No

8. Haluatko tarkentaa edellisen kysymyksen vastausta? /
Chance to tell us more regarding previous question?

Kirjoita vastaus

9. Pääsetkö vaikuttamaan lapsesi varhaiskasvatukseen? (esim. varhaiskasvatuskeskustelussa) /
Do you get a chance to influence on your child´s daycare? (e.g. early childhood education conversations)

- Kyllä / Yes
- En / No

10. Millä tavoin pääset vaikuttamaan? /
In what ways are you able to impact on your child´s daycare?

Kirjoita vastaus

11. Kuinka haluaisit päästä vaikuttamaan? /
In what ways would you like to impact on your child´s daycare?

Kirjoita vastaus

12. Koetko, että sinulla on samat mahdollisuudet vaikuttaa lapsesi varhaiskasvatukseen kuin lapsen toisella huoltajalla? /
Do you feel that you are given the same opportunities to influence on your child´s daycare as the child´s other guardian?

- Kyllä, aina / Yes, always
- Kyllä, joskus / Yes, sometimes
- En / No

13. Haluatko tarkentaa edellisen kysymyksen vastausta?
Chance to tell us more regarding previous question?

Kirjoita vastaus

14. Saatko halutessasi varhaiskasvatuskeskusteluun tulkin mukaan? /
If you want to, do you get an interpreter with you in the early childhood education conversation?

- Kyllä / Yes
- En / No

15. Koetko tulevasi kuulluksi koskien lapsesi varhaiskasvatusta? /
Do you feel that you are being heard regarding your child´s early childhood education?

- Kyllä, aina / Yes, always
- Kyllä, joskus / Yes, sometimes
- En / No

16. Millä tavoin mielipiteitäsi kysytään ja otetaan huomioon lapsesi päiväkodissa? /
In what ways are your opinions asked and taken into consideration in your child´s daycare?

Kirjoita vastaus

17. Millaiseksi koet henkilökunnan asenteet itseäsi kohtaan? /
How do you experience the teachers´ attitudes towards yourself?

Kirjoita vastaus

18. Miten haluaisit tulla kohdatuksi päiväkodissa? /
How would you like to be met by the teachers at the daycare?

Kirjoita vastaus

19. Haluaisitko osallistua ja vaikuttaa lapsesi varhaiskasvatukseen enemmän? /
Would you like to participate and get a chance to influence on your child´s daycare more?

- Kyllä / Yes
- En / No

20. Haluatko tarkentaa, millä tavoin? /
Chance to tell us more regarding previous question?

Kirjoita vastaus

Osa 3

Kulttuurista / About culture

Kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa vanhemmat ovat kotoisin eri maista ja kulttuuritaustoista. Näillä vanhemmilla on usein myös eri äidinkieli.

Vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa on kirjattu varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatuksen perusteissa. Vanhempien osallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kuinka vanhempi pääsee vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Tähän kuuluvat myös tiedon saanti, mahdollisuus osallistua ja kertoa omat mielipiteensä.

//

As a two-culture family we mean family where the parents are originally from different cultures and countries. Usually these parents have also different mother tongues.

As the participation of parents in early childhood education we mean possibilities to participate, have an impact and influence his/hers child´s early childhood education. This also means getting information, influence, be part and get to tell your own opinions.

21. Koetko että oman kulttuurisi ja päiväkodin kulttuurin välillä on eroja? /
Do you feel there are differences between your culture and daycare´s culture?

- Kyllä / Yes
- En / No

22. Miten kulttuurierot vaikuttavat vuorovaikutukseen itsesi ja henkilökunnan välillä? /
In what ways do the differences between the cultures affect interaction between you and the teachers?

Kirjoita vastaus

23. Koetko kulttuurierojen oman kulttuurisi ja päiväkodin kulttuurin välillä vaikuttavan omaan osallisuuteesi? /
Do you feel that the differences between your culture and the daycare´s culture affects your own possibility to participate and be part of your child´s early education?

- Kyllä, paljon / Yes, a lot
- Kyllä, hieman / Yes, little
- En / No

24. Miten kulttuurierot vaikuttavat osallisuuteesi varhaiskasvatuksessa? /
How do the differences between cultures affect on your participation in your child´s early education?

Kirjoita vastaus

25. Haluatko kertoa vielä jotain muuta liittyen omaan osallisuuteesi lapsesi varhaiskasvatuksessa? /
Do you want to say anything else regarding your participation and ways to influence in your child´s early childhood education?

Kirjoita vastaus

Liite 4: Huoneentaulu varhaiskasvatuksen henkilöstölle

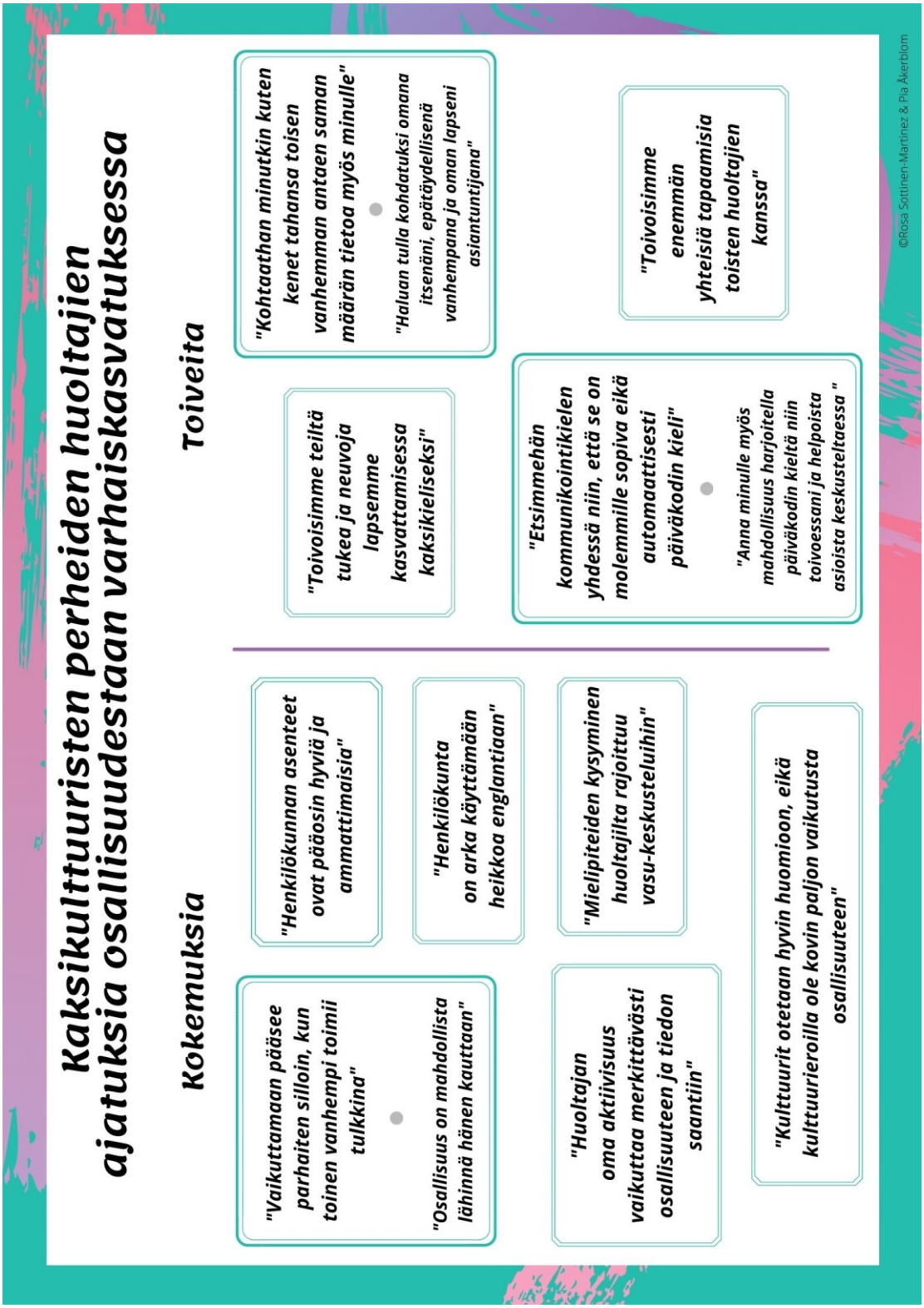

Liite 5: Huoneentaulu ruotsiksi

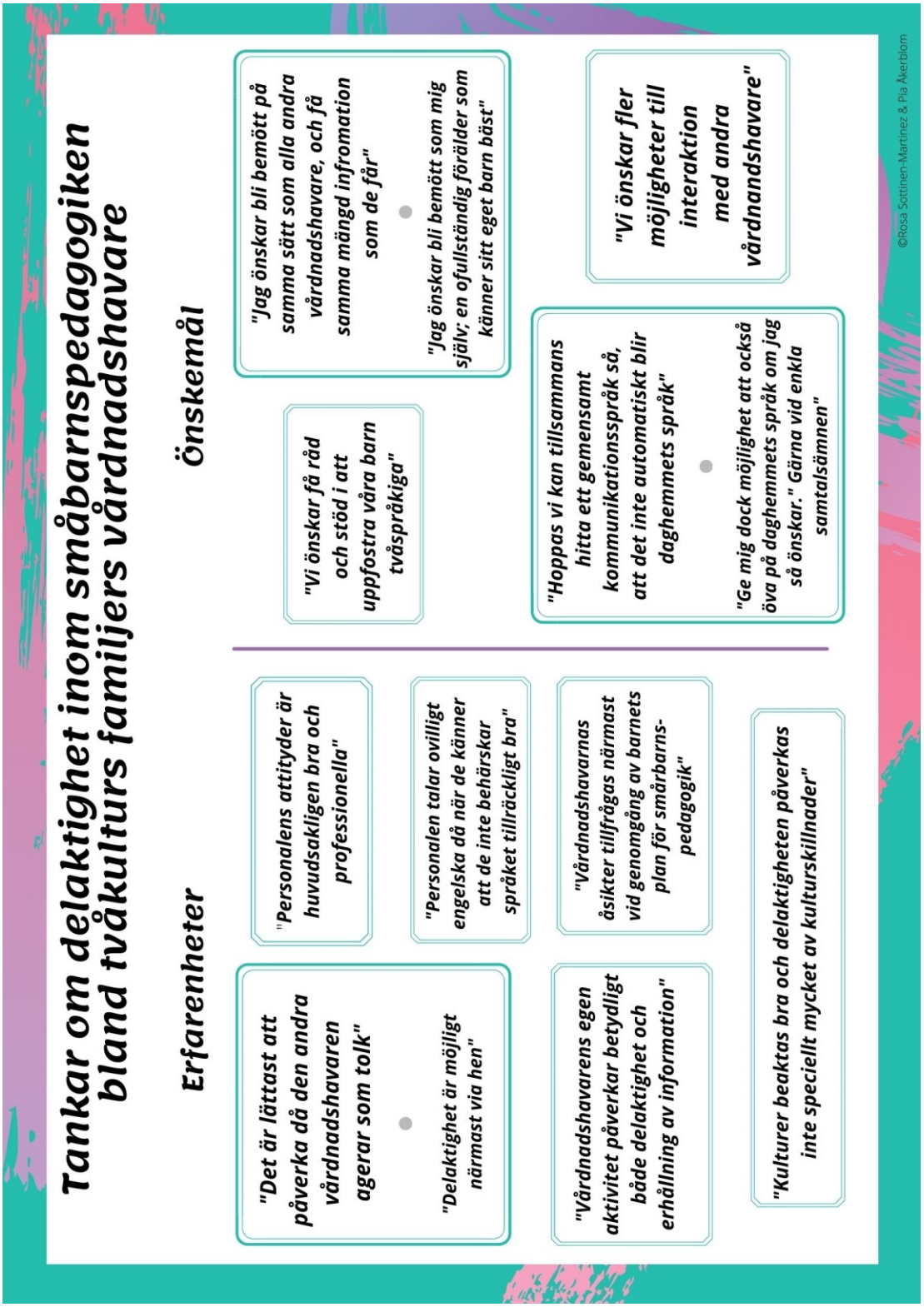
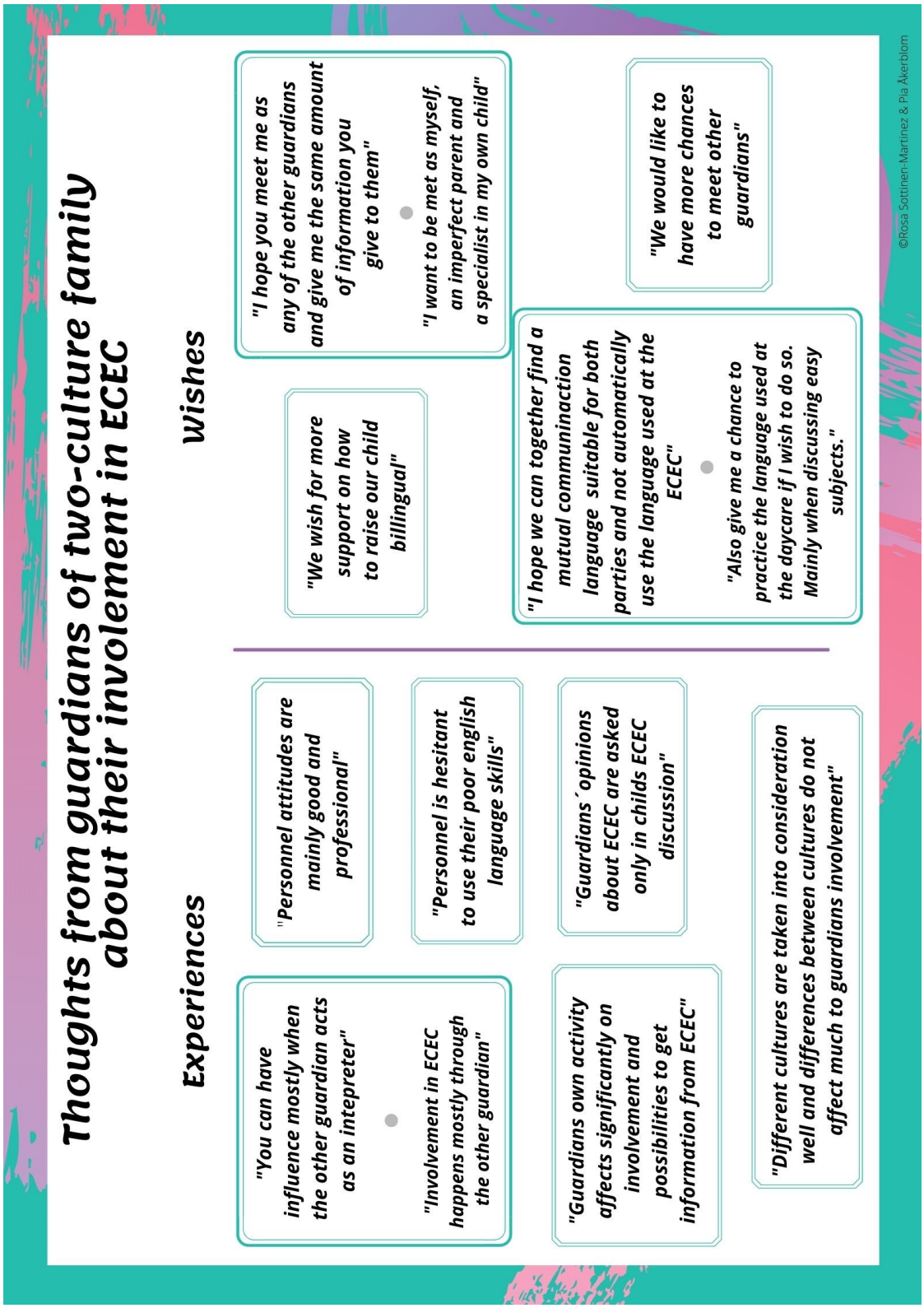
Liite 6: Huoneentaulu englanniksi